

Jaarverslag 2018

Liliane
Fonds

open de wereld
voor een kind
met een handicap

Op de omslag van dit jaarverslag ziet u Sempeta (12) uit Kenia. Hij droomt ervan om later chirurg te worden. Want dan kan hij kinderen helpen die, net als hijzelf, te kampen hebben met beperkingen. Dat hij naar school gaat, is niet vanzelfsprekend. Want wereldwijd gaan 9 van de 10 kinderen met een beperking niet naar school. Sempeta speelde in 2018 de hoofdrol in onze campagne 'Wat wil jij later worden' (zie pagina 26 en 27).

[foto: Ronnie Dankelman]

Jaarverslag 2018

Toegankelijkheid

Wij vinden het belangrijk dat dit jaarverslag ook toegankelijk is voor mensen met een visuele beperking. In de vormgeving hebben we zo veel mogelijk rekening gehouden met dit uitgangspunt.

Inhoud

4	I Voorwoord
5	II Wat ons drijft
5	Missie, visie en strategie
8	III Zo werken wij internationaal
8	Onze werkwijze
11	Onze strategische partnerorganisaties in 2018
15	Over het effect van onze steun: meten is weten
16	Resultaten van onze partnerorganisaties
19	IV Zo werken wij in Nederland
19	Voorlichting en acties
22	Samenwerkingsverbanden
23	Onze resultaten in Nederland
29	V Onze organisatie
29	Medewerkers en organisatie
32	Ondernemingsraad
33	Ambassadeurs
35	VI Verslag Bestuur en Raad van Toezicht
35	Algemeen
36	Verslag bestuur
38	Verslag van de Raad van Toezicht
40	VII Vooruitblik
40	Onze plannen en doelen voor 2019
42	Begroting 2019
45	VIII Financiële informatie 2018
45	Balans per 31 december 2018
46	Staat van Baten en Lasten 2018
47	Financieel resultaat 2018: baten en analyse
48	Financieel resultaat 2018: bestedingen en analyse
49	Financieel resultaat 2018: kosten eigen organisatie en toelichting lastenverdeling
50	Reserves en fondsen 2018
52	Bezoldiging directie
53	Controleverklaring van de accountant

I Voorwoord

Open de wereld voor een kind met een handicap!

Met bescheidenheid en trots lever ik met dit voorwoord graag een persoonlijke bijdrage aan ons verslag over het jaar 2018. Met trots vanwege de mooie resultaten die in dit jaarverslag beschreven staan. Met bescheidenheid omdat ik zelf pas halverwege dat jaar met mijn werk bij het Liliane Fonds ben gestart.

Nadat in het voorjaar mijn voorganger Kees van den Broek op grootse wijze was uitgezwaaid, sprong ik in juni op een rijdende trein: een organisatie in beweging die door kennis van zaken, ervaring en routine, goed op koers bleef. Ik kon het me dan ook veroorloven om mijn eerste maanden vooral bezig te zijn met kennismaken.

Er zijn heel veel mensen heel erg betrokken bij ons mooie werk. Ik maakte kennis met medewerkers, vrijwilligers, toezicht-houders, ambassadeurs, donateurs, vrienden, sponsororganisaties, partnerorganisaties, enzovoort. En natuurlijk maakte ik, op mijn eerste bezoek aan Kameroen, Congo en Colombia, ook kennis met kinderen en hun ouders. Zij vertelden me over hun leven en hun zorgen en over hun blijdschap dat er dankzij onze steun een operatie of therapie mogelijk was, een prothese was verstrekt, een passend stoeltje was geregeld, een kind naar school kon, jongeren werkervaring op konden doen, enzovoort.

In de landen die ik heb bezocht heb ik natuurlijk ook kennis gemaakt met onze lokale partners. Dat zijn voor het werk van het Liliane Fonds ongelooflijk belangrijke partijen die de ondersteuning van kinderen en ouders organiseren en als het nodig is voor hen op de bres springen. Bijvoorbeeld als een schoolhoofd moet worden overtuigd dat het echt mogelijk is dat kinderen met een beperking gewoon mee kunnen doen. Of als de lokale overheid moet worden overgehaald om die school daarvoor toegankelijker te maken door een paar treden te vervangen door een oprit. Een deel van deze partnerorganisaties is opgericht door of bestaan uit mensen met een beperking, die gedreven door eigen ervaringen hun tijd en energie besteden aan het verbeteren van het leven van lotgenoten.

Vrijwel álle ontmoetingen, in binnen- en buitenland, waren inspirerend, inzicht gevend en verrijkend. En ik ben er door die ontmoetingen nóg sterker van overtuigd geraakt dat het Liliane Fonds bijna 40 jaar na de oprichting nog springlevend is, heel zinvol werk doet én niet voor niets kan rekenen op draagvlak in de Nederlandse samenleving.

In dit jaarverslag kunt u zelf kennismaken met het Liliane Fonds en met de inspirerende mensen die wij in ons werk tegenkomen. Bijvoorbeeld onze partners in het LINC-netwerk waarvan wij de vertegenwoordigers uit Azië, Frans- en Engelstalig Afrika en Latijns-Amerika, in september 2018 in ons kantoor in 's-Hertogenbosch mochten verwelkomen. Dat was een zinvolle bijeenkomst waarin we – over en weer – hebben uitgesproken dat

we dit LINC-netwerk zien als een platform van gelijkwaardige partners die ieder een eigen rol hebben in de verbetering van de kwaliteit van leven van kinderen met een beperking.

Een van die partners komt u een paar bladzijden verderop weer tegen. Dat is María Zúñiga. Zij werkt voor Fundades in Peru en vertelt over het succes van de beroepsopleiding voor jongeren met een beperking die door Fundades is opgezet. Jongeren die op de arbeidsmarkt moeilijk aan de slag komen, worden door María en Fundades, via een eigen call centre succesvol geholpen bij het vinden en behouden van werk. Het is een creatieve oplossing die werkgevers laat ervaren dat jongeren met een beperking óók gewoon een van hun mede-werkers kunnen zijn.

Bijzonder enthousiast ben ik over het STEP-project. U vindt het op bladzijde 18. Zélf afkomstig uit de wereld van de kinderevalidatie weet ik als geen ander hoe belangrijk het is dat ouders van een kind met een beperking zélf het vertrouwen krijgen om van hun kind te houden, hun kind te helpen en hem of haar te stimuleren steeds een beetje meer zelf te doen. Het STEP-project dat we in vier landen in Afrika uitvoeren gaat precies daarover, met als bijzonderheid dat ouders samen met veldwerkers onze training volgen. Ouders en professionals leren daardoor ook van elkáár. Dat maakt de samenwerking na de training makkelijker. Ik kon de laatste trainingsweek in Oeganda bijwonen en heb zelf kennism gemaakt met enthousiaste ouders, leergierige veldwerkers en de kinderen die aan het project meedoen.

Ik kan in dit voorwoord helaas maar een klein stukje met u delen van mijn eerste ervaringen met het Liliane Fonds. Ik spoor u als lezer daarom van harte aan om er zelf doorheen te bladeren en te lezen over ons werk, over de mensen met wie wij werken en, als belangrijkste, over de kinderen en ouders voor wie wij werken. Ik wens u daarbij veel lees- en kijkplezier.

Steven Berdenis van Berlekom

Steven Berdenis van Berlekom foto: Ronnie Dankelman

II Wat ons drijft

Missie, visie en strategie

Een eerlijke kans op een beter leven

Kinderen met een beperking die opgroeien in armoede blijven verstoken van eerlijke kansen. Ondanks internationale conventies over de rechten van mensen met een beperking, hebben zij beperkt toegang tot onderwijs, gezondheidszorg of de arbeidsmarkt. Zij worden belemmerd, door hun beperking, maar ook door maatschappelijke uitsluiting. Hun grootste beperking is het gebrek aan een eerlijke kans. Het Liliane Fonds verbetert de levenskwaliteit en toekomstkansen van deze kinderen. Samen met lokale partnerorganisaties maken we hun leef-, speel- en leerwereld toegankelijker en dragen we bij aan een inclusieve samenleving waarin meedoen ondanks een beperking mogelijk is.

Missie: Wat ons beweegt

Dit is de missie van het Liliane Fonds: bijdragen aan een wereld die openstaat voor iedereen en waarin ook kinderen met een beperking die opgroeien in extreme armoede, al hun talenten kunnen ontwikkelen en inzetten. Samen met lokale organisaties

in Afrika, Azië en Latijns-Amerika maken we kinderen sterker en hun omgeving toegankelijker.¹

Visie: Wat we willen bereiken

Kinderen en jongeren met een beperking doen gelijkwaardig en zo volledig mogelijk mee: thuis, in spel en sport, op school, in werk en in de gemeenschap in het algemeen. Hun leven heeft de hoogst haalbare kwaliteit.

Kernstrategie: Hoe we dit aanpakken

Ontwikkeling van kinderen en ouders

We trainen en oefenen de fysieke en mentale mogelijkheden van kinderen met een beperking en maken kinderen en hun ouders weerbaar en zelfbewust. We verminderen, waar nodig met hulpmiddelen zoals een rolstoel, de belemmeringen die een direct gevolg van hun beperking zijn. De kinderen doen zo makkelijker mee en komen voor zichzelf op. De lokale omstandigheden en de wensen en behoeften van het kind zijn altijd het uitgangspunt bij de ondersteuning. De ouders of verzorgers hebben hierin een sleutelrol en daarom werken we op basis van gezinsgerichte revalidatie.

Ontwikkeling van kind en ouder: fysiotherapeut Riki, van onze partnerorganisatie Sabatu in Indonesië, leert moeder Acu hoe ze zelf oefeningen kan doen met dochter Selma. foto: Sasja van Vechgel

1 De statutaire doelstelling van het Liliane Fonds luidt:

- kinderen met een beperking en hun ouders, wonend in de armste landen van Afrika, Azië en Latijns-Amerika, te versterken en hun omgeving toegankelijk te maken;
- het publiek door voorlichting bewust te maken van de 'uitsluiting' van deze kinderen en van hun rechten.

Toegankelijk maken van hun omgeving

We verminderen de belemmeringen die kinderen ondervinden doordat hun omgeving niet op hun deelname is ingesteld. Denk aan de (sociale) infrastructuur, communicatie, en houding en gedrag van andere mensen. Ook adviseren wij onze partnerorganisaties over lobby bij de overheid of bij bedrijven voor het respecteren van rechten van kinderen en jongeren met een beperking en voor het vergroten van de bereidheid om hen mee te laten doen.

Ondersteunende strategieën:

Hoe we onze kernstrategie ondersteunen

Versterking van onze partnerorganisaties

Het Liliane Fonds werkt samen met lokale partners. Zij kennen de omstandigheden in en de mogelijkheden van het eigen land of de eigen regio en weten als geen ander hoe zij de ondersteuning van de kinderen en hun ouders het beste kunnen organiseren en evalueren. We versterken deze partnerorganisaties zodat ze voldoende deskundig en toegerust zijn en blijven om onze gezamenlijke doelen te bereiken.

Beleidsbeïnvloeding

We lobbyen voor het waarborgen van de belangen van mensen met een beperking in het Nederlandse beleid voor internationale samenwerking.

Inzet van onze kennis

In de loop van ons veertigjarig bestaan hebben we, samen met onze partnerorganisaties, veel kennis en kunde opgebouwd over het versterken en mee laten doen van kinderen met een beperking. Deze kennis en kunde zetten we in om samen met onze partnerorganisaties de kwaliteit van programma's voor kinderen met een beperking te verbeteren.

Belangrijke thema's zijn:

- Gezondheid en revalidatie
- Onderwijs
- Toeleiding naar werk
- Seksuele gezondheid en rechten
- Transport en communicatie
- Rampenpreventie

Al deze thema's vallen onder onze werkwijze: *Community-Based Rehabilitation* (zie kader op pagina 9).

Drempels wegnemen: door oogklachten die samenhangen met zijn albinisme viel Marc (24) uit Burundi uit op school. Bovendien zorgden maatschappelijke stigma's rondom albinisme ervoor dat hij werd buitengesloten. Voorlichting veranderde de houding van zijn omgeving. Ook volgde Marc met onze steun een beroepsopleiding. Nu staat hij midden in de samenleving met zijn eigen telecomwinkel en voorziet zo in het levensonderhoud van zijn familie.

foto: © EEDOC - eedoc.org

Beperking of handicap?

We gebruiken in dit jaarverslag de term 'beperking' en niet 'handicap'. Het woord 'beperking' verwijst naar de functionaliteit van een persoon. Iemand met een beperking ervaart belemmeringen bij bepaalde activiteiten, zoals bewegen, communiceren of verzorging. Een 'handicap' is een belemmering in het sociaal-maatschappelijke functioneren. Een handicap wordt ook veroorzaakt door externe factoren. Als de omgeving adequaat is aangepast (een hellingbaan, een gebarentolk), dan kan een kind met een beperking beter meedoen.

Voor Matías gingen deuren tóch open

Dat Matías (8) uit Bolivia een kind is dat dringend uitgebreide zorg en begeleiding nodig zou hebben was al meteen na zijn geboorte duidelijk. Matías is geboren met de aandoening multiple artrogrypose, waardoor zijn gewrichten niet in de natuurlijke stand staan. Wat ook duidelijk was, is dat zijn ouders hem die intensieve steun onmogelijk zelfstandig konden bieden door hun financiële situatie. Aan liefde en aandacht geen gebrek in zijn gezin, wel aan geld.

Op de kleuterschool werd Matías met open armen ontvangen. Maar de deuren van de basisschool bleven daarna lange tijd dicht voor hem. De scholen waar moeder Cristina haar zoon wilde inschrijven accepteerden Matías niet. Want, zo luidde de verklaring, zij hadden al kinderen met een beperking. Omdat Matías bijvoorbeeld moeite heeft om een pen vast te houden was er geen plek voor hem. En zo zag Matías' toekomst er niet rooskleurig uit. Christina gaf de moed op en besloot noodgedwongen Matías zelf te leren lezen en schrijven.

Dat veranderde in 2017 na tussenkomst van onze collega's bij partnerorganisatie ACAI. Met steun van het Liliane Fonds maakten zij serieus werk van de revalidatie van Matías. Hij werd medisch onderzocht, kreeg orthopedische schoenen en beugels voor zijn benen en polsen en gaat nu wekelijks naar de fysiotherapeut en orthopeed. Bovendien zorgde ACAI dat Matías krijgt waar hij, net als alle kinderen, recht op heeft: goed onderwijs. Begin 2018 kon Matías eindelijk gewoon naar een reguliere school. Daar doet hij nu volop mee. Medewerkers

van ACAI zorgen voor begeleiding en ondersteuning van de leraren. Net zoals Matías' ouders kunnen blijven rekenen op steun en begeleiding van onze partnerorganisatie ACAI.

Het verhaal van Matías is niet uniek. Sterker nog, wereldwijd gaan negen van de tien kinderen met een beperking niet naar school. Terwijl deze kinderen dolgraag naar school willen, maar niet kunnen, durven of mogen. Via onze internationale campagne 'Wij trekken aan de bel' laten we horen dat alle kinderen welkom moeten zijn op school, óók kinderen met een beperking.

2017: Matías is niet welkom op school. Thuis leert Cristina haar zoon schrijven.
foto: Liliane Fonds

2018: vanaf zijn eerste schooldag hoort Matías (rechts) er helemaal bij. foto: Liliane Fonds

III Zo werken wij internationaal

Onze werkwijze

Op gelijke voet samen stappen zetten

In 2018 werkte het Liliane Fonds in 38 landen. In 28 daarvan werkten we samen met een of meer strategische partnerorganisaties, of SPO's. (zie tabel op p 11) Het programma in de overige 10 landen werd aangestuurd door het Liliane Fonds of door een strategische partnerorganisatie uit de regio.

Strategische partnerorganisaties zijn zelfstandige organisaties, die in een land het programma en het netwerk van uitvoerende partnerorganisaties (PO's) ontwikkelen en steeds verder verbeteren. Zij zijn daarnaast actief op het gebied van belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding. Wij zijn ervan overtuigd dat gelijkwaardige samenwerking het besef van 'eigenaarschap' van de strategische partnerorganisaties bevestigt. Dit is belangrijk omdat we willen dat het programma dat wij nu financieren toekomstbestendig wordt en ook na ons eventuele vertrek blijft bestaan.

Deze vorm van samenwerking brengt ook risico's met zich mee. Daarom stellen we hoge eisen aan een strategische partnerorganisatie. Deze moet de visie van het Liliane Fonds delen en een overtuigende staat van dienst hebben. We stellen vast of de (potentiële) strategische partnerorganisatie in staat is het programma dat wij ondersteunen te beheren en te begeleiden, om de juiste uitvoerende partnerorganisaties te kiezen en om deze te helpen zich te versterken.

Samen rond de tafel: Nicky Bor, junior adviseur organisatieontwikkeling, ontmoet medewerkers van onze Keniaanse partnerorganisaties.

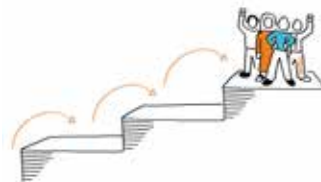
foto: Liliane Fonds

Ook willen we weten of een strategische partnerorganisatie de expertise en de contacten heeft om een bijdrage te leveren aan een gunstiger maatschappelijk klimaat voor mensen met een beperking. Daarnaast moeten bestuur en 'leiderschap' goed georganiseerd zijn, en de financiële situatie en administratie op orde. Een externe adviescommissie adviseert ons bij de keuze van strategische partnerorganisaties.

Het Liliane Fonds streeft ernaar dat een strategische partnerorganisatie het programma op den duur zelf kan beheren en financieren. Wanneer dit het geval is, trekt het Liliane Fonds zich terug. Het aantal landen waar we met een strategische partnerorganisatie werken, brengen we in de komende jaren terug van 28 tot circa 20. Zo vergroten we de doeltreffendheid en de efficiëntie van ons werk.

We blijven samenwerken met onze voormalige strategische partnerorganisaties. Zij blijven, als zij dat willen, deel uitmaken van het netwerk LINC en kunnen ondersteuning van of samenwerking met het Liliane Fonds blijven zoeken. We kunnen bijdragen aan kwaliteitsprojecten en deze organisaties kunnen als kennisbron voor ons en ons netwerk fungeren door ze bijvoorbeeld te betrekken bij de capaciteitsversterking van andere strategische partnerorganisaties.

Capaciteitsversterking

Het Liliane Fonds ondersteunt de strategische partnerorganisaties met adviezen en trainingen bij het ontwikkelen van een programma. Daarnaast ondersteunen we de SPO's

bij het zelf werven van fondsen en bij het claimen bij overheden van budgetten en voorzieningen voor kinderen met een beperking. Sinds 2018 ontwikkelt het Liliane Fonds expertise op thema's die voor meerdere strategische partnerorganisaties relevant zijn:

- gezondheid en revalidatie
- onderwijs
- toeleiding naar werk
- seksuele en reproductieve gezondheid en rechten
- transport en communicatie
- rampenpreventie

In dit kader voeren we ook zelf projecten uit, zoals STEP (zie p. 18), ALINC (p. 28) en Breaking down Barriers en Voices for Inclusion (p. 43).

Daarnaast ondersteunen we met advies op het gebied van financiën, monitoring & evaluatie en communicatie & werving. Wanneer nodig betrekken we hierbij ook andere strategische partnerorganisaties, leden van LINC of externe kennispartners en deskundigen.

Het Liliane Foundation INCLUSION Network (LINC) bestaat uit drie regionale netwerken van (voormalige) strategische partnerorganisaties plus het Liliane Fonds. Een in Afrika, een in Azië en een in Latijns-Amerika. Het doel van deze netwerken is uitwisseling van kennis, ervaringen en *best practices*; gezamenlijke fondsenwerving en samen opkomen voor de rechten en belangen van kinderen met een beperking. In 2018 zijn de eerste ideeën voor regionale projecten in Afrika en Latijns-Amerika ingediend bij het Liliane Fonds en twee concrete projecten gaan van start in 2019. Een van deze projecten gaat over het toegankelijk maken van diensten op het gebied van gezinsplanning voor meisjes met een beperking in Ghana, Zimbabwe en Zambia. Het tweede project gaat over inclusief onderwijs en wordt uitgevoerd door de partners van LINC-Latijns-Amerika. De ambitie is dat beide projecten kennis en bewijs opleveren waarmee de betrokken partners een gedegen groter vervolgproject op kunnen zetten.

De stuurgroep van LINC kwam in september voor overleg bijeen op ons kantoor in 's-Hertogenbosch. De stuurgroep bestaat onder anderen uit de voorzitters van de regionale netwerken: Rev. Dr. Mathew Abraham (Azië, links), María Zuñiga (Latijns-Amerika, derde van links), Greaterman Chivandire (Engelstalig Afrika, vierde van rechts) en Dominique Bizimana (Franstalig Afrika, rechts). foto: Liliane Fonds

Partnerorganisaties

Het programma dat de strategische partnerorganisaties beheren, wordt voor een belangrijk deel uitgevoerd door lokale organisaties die werken met en tussen de kwetsbaarste groepen in de samenleving. Dit zijn de uitvoerende partnerorganisaties. Zij bieden individuele, brede ondersteuning aan kinderen en jongeren tot 26 jaar en hun familie. Met als doel dat kinderen thuis, in de directe omgeving en in de samenleving zo goed mogelijk meedoen. Brede ondersteuning betekent dat aandacht uitgaat naar alle aspecten die nu of in de toekomst bepalend zijn voor het levensgeluk en de kansen van een kind. Revalidatie is één aspect. Even belangrijk zijn gezondheid, onderwijs, bestaanszekerheid, sociale contacten, weerbaarheid en de zeggenschap van het kind of de jongere over diens eigen lijf en leven. Op elk gebied kan de steun ofwel gericht zijn op de ontwikkeling van een kind of op het toegankelijker maken van zijn omgeving.

Thema's

Gezondheid en revalidatie

Binnen het thema gezondheid ligt de focus op verbetering van de fysieke gezondheid, de functionaliteit van kinderen en hun toegang tot diensten en voorzieningen die hiervoor belangrijk zijn.

Voorbeelden van interventies zijn:

- therapie, operaties, medicijnen, hulpmiddelen
- aanpassingen in de woonomgeving
- training van kinderen en ouders in het omgaan met de beperking; training van (para)medisch personeel
- toegankelijk maken van seksueel voorlichtingsmateriaal
- de belangen van personen met een beperking behartigen bij het opstellen van crisis- of evacuatieplannen
- bewustmaking van de gemeenschap, de lokale overheid en andere invloedrijke betrokkenen van het recht op goede en toegankelijke gezondheidszorg.

In 2018 rapporteerden de uitvoerende partnerorganisaties dat zij 38% van hun budget uit hadden gegeven aan gezondheid en revalidatie.

Bij *Community Based Rehabilitation (CBR)* wordt de lokale gemeenschap betrokken bij de revalidatie van kinderen (en volwassenen) met een beperking, bij het bevorderen van gelijke kansen, bij de vermindering van hun armoede en vanzelfsprekend bij de bevordering van hun participatie in de samenleving. CBR is erop gericht de barrières te doorbreken die kinderen en volwassenen met een beperking verhinderen om voluit mee te doen in de samenleving. Om dat te bereiken wordt gewerkt op gemeenschapsniveau, met de mensen die een beperking hebben maar ook met hun families, mensen in hun omgeving, dienstverleners en lokale overheden. De CBR-benadering sluit naadloos aan op de aanpak die het Liliane Fonds voorstaat. Wij werken sinds onze oprichting samen met lokale organisaties die midden in de samenleving staan.

Het begrip *Community Based Inclusive Development (CBID)* wordt steeds vaker gebruikt als opvolger van CBR. Beide begrippen betekenen toch net iets anders. Het Liliane Fonds volgt de discussie hierover.

Onderwijs

Interventies binnen het thema onderwijs richten zich op de cognitieve ontwikkeling van kinderen en op hun gelijkwaardige toegang tot scholen, dagopvang, leermiddelen en leerstof. Voorbeelden van interventies zijn:

- speciaal, inclusief of geïntegreerd basis- en vervolgonderwijs

- beroepsopleiding en hoger onderwijs
- dagopvang en/of praktische trainingen voor kinderen en jongeren die niet naar school kunnen
- aangepaste leermiddelen
- training van docenten en ouders
- bewustmaking van de gemeenschap, de lokale overheid en andere invloedrijke betrokkenen, van het recht van kinderen met een beperking op goed, toegankelijk onderwijs
- kleinschalige aanpassingen in de schoolomgeving.

Onderwijs is net als gezondheid en revalidatie een belangrijk thema: 37% van het door de uitvoerende partnerorganisaties verantwoorde budget is uitgegeven aan onderwijs.

Welke factoren bepalen of kinderen met een beperking naar speciaal of inclusief onderwijs gaan? Met die onderzoeksvraag reisde Indra Bout in haar stageperiode bij het Liliane Fonds naar India, als onderdeel van haar master studie pedagogische wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. De rol van de uitvoerende partnerorganisaties blijkt cruciaal. De conclusies van haar onderzoek vindt u op lilianefonds.org (onder 'Themes' bij 'Inclusive education').

foto: Liliane Fonds

Werk en inkomen

Jongeren met een beperking begeleiden naar werk en inkomen is het sluitstuk van de brede, vaak meerjarige ondersteuning die het Liliane Fonds (mede) mogelijk maakt. Daarnaast dragen we bij aan de economische versterking van gezinnen met een kind dat blijvend zorg nodig heeft.

Voorbeelden van interventies zijn:

- een training in ondernemersvaardigheden
- loopbaanbegeleiding
- begeleiding bij aanvragen van microkrediet
- begeleiding van jongeren naar een baan of een eigen bedrijfje
- bewustmaking van het bedrijfsleven, vakbonden, de lokale overheid en andere invloedrijke betrokkenen van het recht van mensen met een beperking op deelname aan de arbeidsmarkt en van hun kwaliteiten.

Sociale inclusie

Een familieleven en vriendschappen hebben, een relatie aangaan, sporten, genieten van kunst en cultuur, toegang tot het rechtssysteem hebben: ook voor kinderen en jongeren met een beperking is een sociaal en maatschappelijk leven van cruciaal belang voor (de ontwikkeling van) hun persoonlijkheid, hun zelfbeeld, de kwaliteit van hun leven en hun aanzien in de gemeenschap.

Veel interventies binnen de andere thema's dragen bij aan een rijker sociaal leven voor kinderen met een beperking, maar voorbeelden van specifiek op sociale inclusie gerichte interventies zijn:

- bijdrages aan sport, dans, tekenen of schilderen
- een sociaal project voor jongeren die niet in staat zijn betaald werk te doen
- gezinsbegeleiding
- het steunen van zelfhulpgroepen
- informatiebijeenkomsten over kinderrechten
- bewustmaking van de gemeenschap, de lokale overheid en andere invloedrijke betrokkenen van het recht van kinderen met een beperking op een volwaardig sociaal leven.

Capaciteitsversterking

Er zijn grote onderlinge verschillen tussen de uitvoerende partnerorganisaties. Sommige zijn relatief groot en werken professioneel. Andere zijn klein en moeten zich redden met weinig geld, beperkte kennis en slechte voorzieningen. Maar allemaal kennen ze de kinderen en hun omgeving, en hun betrokkenheid bij de kinderen is groot. Het is belangrijk dat de uitvoerende partnerorganisaties in staat zijn om brede ondersteuning te organiseren voor kinderen met een beperking. Daarom draagt het Liliane Fonds met geld en kennis bij aan de versterking van deze lokale organisaties, zodat ze hun werk optimaal kunnen doen.

Communicatie

Goede communicatie met de (strategische) partnerorganisaties is cruciaal. Het Liliane Fonds streeft ernaar om alle strategische partnerorganisaties minimaal eens per jaar te bezoeken. Buiten de werkbezoeken om is er bijna dagelijks contact per e-mail, telefoon of Skype. Elk kwartaal ontvangen de strategische partnerorganisaties een nieuwsbrief van het Liliane Fonds. Het Liliane Fonds vraagt hen om mee te denken bij beleidswijzigingen die gevolgen hebben voor het werk van of de samenwerking met de strategische partnerorganisaties.

Strategische partnerorganisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de communicatie met de uitvoerende partnerorganisaties. Wel gaan de medewerkers van het Liliane Fonds tijdens vrijwel al hun werkbezoeken bij een of meerdere uitvoerende partnerorganisaties langs om het werk met kinderen te zien en de samenwerking te bespreken. Het spreekt voor zich dat partnerorganisaties zich altijd tot het Liliane Fonds kunnen wenden met een adviesvraag, een klacht of een opmerking.

Onze Strategische Partnerorganisaties in 2018

Afrika

land	SPO
Benin	Service des Soeurs pour la Promotion Humaine/ OCPSP www.sspsh-ocpsp.org
Burkina Faso	Les Soeurs de l'Annonciation de Bobo-Dioulasso www.oddsburkina.org
Burundi	Union des Personnes Handicapées du Burundi (UPHB) www.uphb.bi
DR Congo	Association pour la Promotion et la Protection Sociale des Vulnérables en RDC (APSV) www.apsv-charitejm.org
Ethiopië	Cheshire Services Ethiopia www.cheshireservicesethiopia.org
Ghana	Samuel Wellington Botwey Foundation (SWEB) www.swebfoundation.org
Ivoorkust	Dignité et Droits pour les Enfants en Côte d'Ivoire (DDE-CI) www.ongddec.org
Kameroen	Cameroon Baptist Convention Health Services (CBCHS) www.cbchealthservices.org
Kenia	Cheshire Disability Services Kenya (CDSK) www.cheshiredisabilityservices.org
Nigeria	Daughters of Charity of St. Vincent de Paul www.daughtersofcharitynigeria.org
Oeganda	Katalemwa Cheshire Home for Rehabilitation www.katalemwacheshire.org
Rwanda	National Union of Disabilities' Organisations of Rwanda (NUDOR) www.nudor.org
Sierra Leone	One Family People (OFP) www.onefamilypeople.org
Tanzania	Karagwe CBR Programs (KCBRP) www.kcbrp.or.tz
Togo	Fédération Togolaise des Associations de Personnes Handicapées (FETAPH)
Zambia	Cheshire Homes Zambia Society (CHZS) www.cheshirehomessocietyzambia.org
Zimbabwe	Leonard Cheshire Disability Zimbabwe Trust (LCDZT) www.leonardcheshire.org.zw
Zuid-Soedan	Episcopal Church of South Sudan (ECSS) www.southsudan.anglican.org

- De SPO in Burkina Faso werkt ook voor Niger en Mali.
- In Eritrea financieren we in samenwerking met een Nederlandse stichting jaarlijks één partnerorganisatie, maar hebben we geen SPO.
- Ook in Tsjaad werken we niet met een SPO. We financieren er een programma van een partner met een eigen revalidatiecentrum.
- 2018 was het laatste jaar voor de SPO in Ghana. Deze gaat verder als lid van LINC (zie pagina 9) en ontvangt in 2019 nog specifieke ondersteuning om haar partnernetwerk te verduurzamen. In Ivoorkust bouwen we de financiering in 2019 af.

Azië

land	SPO
Bangladesh	Disabled Rehabilitation & Research Association (DRRA) www.drara-bd.org
Filippijnen	NORFIL Foundation www.norfil.org
India	Noord-India: Jan Vikas Samiti (JVS) www.janvikassamiti.org Zuid-India: Catholic Health Association of India (CHAI) www.chai-india.org
Indonesië	NLR Indonesia www.nlrindonesia.or.id
Vietnam	NLR Vietnam www.leprosyrelief.org

- De SPO in Noord-India werkt ook voor Nepal. Deze hulp wordt in 2019 afgebouwd.
- De SPO in Vietnam werkt ook voor Cambodja en Myanmar. Deze hulp wordt in 2019 afgebouwd.
- In Sri Lanka droegen we in 2018 een klein bedrag bij aan een specifiek project. 2019 zal het laatste jaar zijn.

Latijns-Amerika

land	SPO
Bolivia	La Asociación Cruceña de Ayuda al Impedido (ACAI) www.acai.org.bo
Brazilië	Casa da Criança Parálitica de Campinas www.ccp.org.br/casadacriancaparalitica
Colombia	Fundación A-KASA www.fundacionakasa.org
Nicaragua	La Asociación Los Pipitos www.lospipitos.org
Peru	Fundades (Fundación para el Desarrollo Solidario) www.fundades.org

- In Mexico hebben we geen SPO. In 2018 hebben we nog een aantal partnerorganisaties gefinancierd. Deze relaties zijn inmiddels afgebouwd.
- In Guatemala hebben we geen SPO, maar financieren we wel een programma van vijf partnerorganisaties. Het programma wordt aangestuurd en gecoördineerd door het Liliane Fonds in samenwerking met CBM.
- 2018 was het laatste jaar voor de SPO's in Brazilië en Peru. Zij gaan wel verder als lid van LINC (zie pagina 9). De voormalige SPO in Peru (Fundades) ontvangt nog financiering voor een project gericht op werkgelegenheid. De ondersteuning aan A-KASA (Colombia) wordt afgebouwd in 2019.

Goede communicatie: John Veron, adviseur organisatieontwikkeling bij het Liliane Fonds, bezoekt partnerorganisatie USDC in Oeganda. foto: Liliane Fonds

María Zúñiga op werkbezoek in 's-Hertogenbosch, samen met andere leden van de LINC-stuurgroep. Naast haar Rev. Dr. Mathew Abraham, directeur van CHAI (strategische partnerorganisatie Zuid-India). foto: Liliane Fonds

Gelijkwaardig partnerschap met Fundades

Een van de strategische partnerorganisaties waarmee we samenwerkten in 2018 is Grupo Fundades uit Peru. In 2018 voerde Fundades de regie van LINC, het internationale kennisnetwerk waarin we met onze strategische partnerorganisaties samenwerken. María Zúñiga, directielid bij Fundades, vertelt hoe het partnerschap van Fundades en het Liliane Fonds zich steeds verder ontwikkelt.

“Onderdeel zijn van LINC maakt de relatie van Fundades met het Liliane Fonds gelijkwaardiger. Van de oorspronkelijke ‘donorrelatie’ verschuift die relatie naar een meer gelijkwaardig partnerschap. Dat geeft ons de mogelijkheid om onze kennis en expertise vanuit het veld te delen en toe te passen in onze gezamenlijke projecten. Onze nieuwe manier van samenwerken via LINC heeft duidelijk toegevoegde waarde voor Fundades en maakt dingen voor ons mogelijk die voor een individuele organisatie onbereikbaar zouden zijn. Om een voorbeeld te geven: onderdeel zijn van dit internationale netwerk heeft voor Fundades deuren geopend naar overheden, bedrijven en organisaties.”

“LINC bood ons bij Fundades een mooie kans om meer te weten te komen over het werk van de andere strategische partnerorganisaties van het Liliane

Fonds, met name die in Latijns-Amerika. En om ervaringen en *best practices* uit te wisselen en kennis te delen. Bijvoorbeeld over hoe je als organisatie duurzaam kunt blijven ondernemen. Die nieuwe manier van over grenzen heen samenwerken, is uitdagend. We zoeken naar elkaars sterke punten en naar hoe we samen kunnen werken aan een gemeenschappelijk doel.”

“Dat gedeelde commitment is voor mij het grootste pluspunt van LINC, samen met het goede contact met onze collega-organisaties. Zo organiseerden we voor onze partnerorganisaties in Latijns-Amerika een aantal training-webinars over communicatiestrategieën en duurzaam ondernemerschap. En natuurlijk vroegen we samen met de LINC-partners uit Bolivia, Colombia en Nicaragua in 2018 ook volop aandacht voor inclusief onderwijs, onder andere via de campagne ‘Wij trekken aan de bel’.”

“Fundades is een gevestigde organisatie en we werken voor kwetsbare mensen, in het bijzonder mensen met een beperking. Onze ervaringen in LINC hebben ons geïnspireerd om vanuit die missie ook actiever te werken op het terrein van lobby en pleitbezorging. Met als doel om de positie van mensen met een beperking in

onze maatschappij structureel te verbeteren. Dat is ook precies waar mijn persoonlijke motivatie en die van Fundades liggen: bijdragen aan het verbeteren van levens.”

“Een prachtig praktijkvoorbeeld hiervan is ons call centre project, dat we onder andere samen met het Liliane Fonds hebben opgezet. In dit project bieden we jongeren met een beperking een beroepsopleiding en daarmee een kans om een volwaardig, zelfstandig leven op te bouwen. Ons doel voor 2019 is om ten minste 70% van de deelnemers toe te leiden naar betaald werk. Het streven is dat het project op termijn een zelfstandige onderneming wordt, die haar eigen inkomsten genereert en werk biedt aan mensen met een beperking.”

“Zo veranderen we levens. Ik moet denken aan Carlos, een van onze cursisten. Hij heeft een hersenbeschadiging en zijn toekomstperspectief was lange tijd beperkt. Via ons project heeft hij dat zelf omgekeerd: hij heeft nu een goede baan. Wij boden hem de mogelijkheid om zijn leven in eigen hand te nemen, en hij pakte die kans met beide handen aan. Oh ja, en Carlos is inmiddels getrouwd én vader geworden.”
Lees meer over LINC op pagina 9 .

Tari krijgt nu waar ze recht op heeft

Elke dag komt Tari (18) uit Indonesië thuis met nieuwe verhalen over wat ze meegemaakt heeft op school. Heel gewoon voor een tiener. Maar lange tijd zag Tari's leven er niet zo gewoon uit.

Tari is geboren met een hersenbeschadiging. Meteen na de geboorte had moeder Wagiyem door dat er iets niet in orde was: Tari's handen stonden verkrampd en haar stem klonk vreemd. Haar ouders accepteerden Tari zoals ze is, net zoals de rest van de familie en de mensen in de buurt.

De lokale school accepteerde Tari niet vanwege haar beperking. Het deed Wagiyem elke dag pijn om te zien hoe haar dochter gedwongen thuisbleef, terwijl haar leeftijdsgenootjes samen naar school gingen.

Tari gaat nu met plezier naar school. foto: Sasja van Vechgel

Op haar vijftiende kwam daar gelukkig verandering in. Dankzij bemiddeling van de uitvoerende partnerorganisatie YPCM op Java werd het schoolbestuur ervan overtuigd dat Tari ook gewoon naar school moest kunnen, net als alle andere kinderen. Een mooi voorbeeld dat laat zien waarom lobby zo belangrijk is in ons werk. En het was het begin van een grote verandering voor Tari. In anderhalf jaar tijd leerde Tari het alfabet, lezen en schrijven. Ze heeft veel plezier met haar klasgenootjes met wie ze kan spelen, samenwerken en zingen.

Tari's wereld is nu een stuk groter en het leven van het hele gezin is rijker en leuker geworden. Tari wordt steeds zelfstandiger en minder afhankelijk van haar ouders. Bovendien krijgt ze gerichte fysiotherapie die haar motoriek sterk heeft verbeterd. Handig, want nu kan ze zelfstandig eten en op school kan ze mooie werkjes knippen en plakken. En dankzij de fysiotherapie loopt Tari ook veel zekerder. Dat maakt de wandeling naar school een stuk eenvoudiger. Wel loopt moeder Wagiyem dan het liefst met haar mee want soms komt Tari toch nog mensen tegen die vervelende dingen zeggen vanwege haar beperking.

De therapeuten van YPCM hadden niet alleen oog en aandacht voor Tari. Ook haar ouders werden vanaf het begin betrokken bij Tari's revalidatie. Onder andere met trainingen over hoe ze hun dochter nog beter kunnen begeleiden. En ze leerden hoe ze thuis zelf fysiotherapie-oefeningen kunnen doen.

Wagiyem is de partnerorganisatie erg dankbaar voor de steun en begeleiding. Maar eigenlijk is het vanzelfsprekend dat Tari nu ook buitenshuis volop mee kan doen. Door de inzet van onze partnerorganisatie krijgt ze waar ze recht op heeft, onder andere op grond van de Conventie voor mensen met een beperking, die ook door de Indonesische overheid is onderschreven.

Tari en haar moeder Wagiyem hebben een hechte band. foto: Sasja van Vechgel

Doorbreek de cirkel van armoede en beperking

Wanbait (links, veldwerker van de Bethany Society) en haar collega op huisbezoek. foto: Jan-Joseph Stok

Om onze steun aan kinderen met een beperking te realiseren, werkten we in 2018 - via onze strategische partnerorganisaties - samen met 985 uitvoerende partnerorganisaties in de directe leefomgeving van de kinderen. Een van die uitvoerende partnerorganisaties lichten we hier uit: de Bethany Society uit India.

De door de strategische partnerorganisaties geselecteerde uitvoerende partnerorganisaties hebben een sterke basis en delen onze missie en visie. De strategische partnerorganisaties kijken met alle uitvoerende partnerorganisaties naar hun organisatiecapaciteit en wanneer dat nodig is ondersteunen ze hen om sterker te worden. De strategische partnerorganisaties selecteren de uitvoerende partnerorganisaties heel bewust. Als geen ander hebben zij oren, ogen en daadkracht in de directe omgeving van het kind. Binnen de uitvoerende partnerorganisatie regelt een team van deskundigen het persoonlijke revalidatieplan dat voor ieder individueel kind wordt opgesteld.

Een van onze uitvoerende partnerorganisaties in India is de Bethany Society uit Shillong in de noordoostelijke deelstaat Meghalaya. Sinds 2012 is de Bethany Society lid van het netwerk van partnerorganisaties van het Liliane Fonds. De Bethany Society stimuleert de revalidatie van mensen met een beperking in hun eigen omgeving. Via deze *community-*

based rehabilitation (zie ook pagina 9) kunnen zij, en hun families, ontsnappen uit de vicieuze cirkel van beperking en armoede. Afgelopen jaar werden 460 kinderen en jongeren via het programma van het Liliane Fonds ondersteund.

Meghalaya is een van de armste deelstaten van India. Basisvoorzieningen zoals gezondheidszorg, drinkwater en rioleering zijn gebrekkig. In combinatie met armoede leidt dit tot slechte gezondheid en tot fysieke beperkingen. Op hun beurt leiden beperkingen tot schooluitval, werkloosheid en armoede. Daarmee is de

cirkel gesloten. De Bethany Society doorbreekt die vicieuze cirkel. De organisatie geeft veel aandacht aan werkervaringsprojecten en onderwijs. De organisatie zette onder meer een inclusieve school op in Shillong, de Jyoti Sroat School. De school is toegankelijk voor kinderen én docenten met een beperking. De overheid van Meghalaya heeft de school aangewezen als model voor andere inclusieve scholen in de deelstaat.

Erkenning

Carmo Noronha, directeur van de Bethany Society, won eind 2018 een bijzondere erkenning. Ieder jaar kent de Indiase overheid prijzen toe aan mensen en organisaties die zich inzetten voor versterking en emancipatie van mensen met een beperking. Tijdens de National Awards-ceremonie riep de jury Carmo Noronha uit tot winnaar in de categorie 'beste individu'. Volgens de jury verdient hij de prijs onder andere omdat 'dankzij zijn inzet duizenden mensen met een beperking in Meghalaya profiteren van de *community based rehabilitation*-programma's van de Bethany Society, en omdat hij in deze deelstaat inclusief onderwijs heeft geïntroduceerd'. Of, zoals Carmo Noronha zelf zegt: "Inclusie is onze expertise."

Bertha Dkhar (rechts) programmacoördinator bij de Bethany Society, met deelnemers aan een werkervaringsproject waarbij jongeren meubels leren maken. foto: Jan-Joseph Stok

Over het effect van onze steun: meten is weten

Alle uitvoerende partnerorganisaties rapporteren een of twee keer per jaar aan de strategische partnerorganisaties over hun activiteiten van de afgelopen periode. Ze rapporteren welke interventies ze hebben gedaan en hoeveel ze daaraan hebben uitgegeven. Zo weten wij hoe vaak ze interventies doen op het gebied van gezondheid, onderwijs, werk en inkomen en sociale inclusie. Het vertelt ons ook hoe de verdeling is tussen interventies die direct op het kind gericht zijn, interventies die gericht zijn op de omgeving, en interventies die gericht zijn op het sterker maken van de partnerorganisaties. De gegevens op pagina 16 en 17 hebben we afgeleid uit die rapportages.

Het aantal kinderen in de programma's was in 2018 (88.380) hoger dan in 2017 (86.772). Het percentage jongens en meisjes was nagenoeg gelijk aan dat van 2017, net als de verdeling van kinderen op basis van hun primaire beperking. Ook de verdeling van de uitgaven over de verschillende onderwerpen (gezondheid, onderwijs etc.) was in 2018 ongeveer gelijk aan de verdeling in 2017. De cijfers geven de indruk dat er in 2018 minder is gedaan op het gebied van werk en inkomen (6% in 2017 tegenover 3% in 2018), maar dat komt door een andere indeling van de interventies. Vanaf 2018 tellen we een beroepsopleiding niet langer mee onder werk en inkomen, maar onder onderwijs.

De afgelopen jaren zien we dat het aandeel van interventies gericht op het toegankelijk maken van de omgeving groter wordt. Dit groeide van 8% in 2017 naar 10% in 2018. Dit komt doordat de strategische partners en de uitvoerende partners (S)PO's de toegankelijkheid van de omgeving van kinderen met een beperking steeds belangrijker vinden.

In voorgaande jaren rapporteerden en beschreven de uitvoerende partnerorganisaties de resultaten van hun werk vooral in tekst. Vanaf eind 2018 rapporteren zij hierover ook in cijfers. Zij geven aan hoeveel kinderen participeren op school, meedoen in de

gemeenschap, toegang hebben tot werk, maar ook of ouders participeren en de gemeenschap toegankelijker wordt. Met deze cijfers kunnen we vanaf 2019 niet alleen vertellen welke activiteiten de uitvoerende partnerorganisaties uitgevoerd hebben, maar ook veel duidelijker inzichtelijk maken wat ze daarmee bereikt hebben.

Naast alle doorlopende contacten tussen het Liliane Fonds en de strategische partnerorganisaties rapporteren zij twee tot vier keer per jaar formeel aan het Liliane Fonds. Hierin geven ze uitleg over de activiteiten die ze hebben uitgevoerd en hoeveel ze daaraan besteed hebben (zie de gegevens op pagina 16 en 17). De activiteiten van onze strategische partners zijn niet gericht op individuele kinderen, maar op versterking van de uitvoerende partnerorganisaties, belangenbehartiging en beheer van het programma. Jaarlijks rapporteren de strategische partners over de resultaten van hun eigen werk. Bijvoorbeeld of de partnerorganisaties sterker zijn geworden of dat lokale wetgeving is aangepast.

Naast de rapportages voert het Liliane Fonds zelf programma-evaluaties uit. Deze geven inzicht in de effectiviteit van het programma en leveren input op voor beleidsontwikkeling. In 2018 hebben we programma-evaluaties uitgevoerd in Bangladesh, Noord-India, en de Filipijnen. De belangrijkste conclusies waren dat:

- kinderen door middel van de interventies meer en beter meedoen in het gezin en op school;
- jongeren met een beperking toeleiden naar werk een uitdaging blijft;
- het Liliane Fonds en de strategische partners zich meer moeten richten op kinderen onder de vijf jaar. Hoe vroeger een kind met een beperking geholpen wordt, hoe meer vooruitgang er te halen valt en hoe minder kans er is op secundaire beperkingen;
- kennis en expertise over meervoudige beperkingen, zoals kinderen met centraal-neurologische aandoeningen zoals cerebrale parese (CP), niet goed genoeg beschikbaar is;
- capaciteitsversterking op alle niveaus - veldwerker en (strategische) partnerorganisatie - cruciaal is voor betere hulp aan kinderen met een beperking.

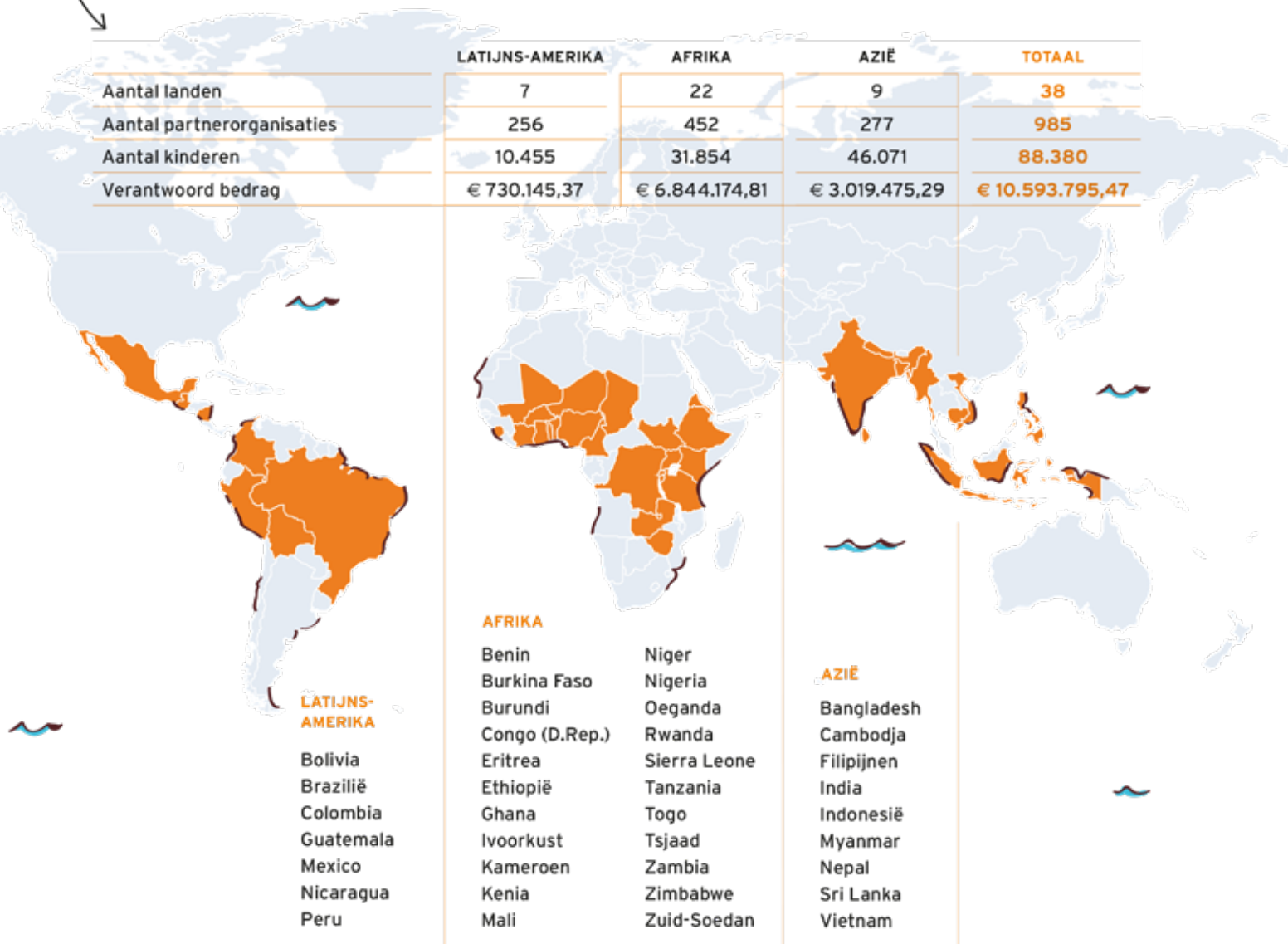
In 2019 zullen we ons beleid en onze procedures aanpassen op basis van de uitkomsten van de programma-evaluaties. Het Liliane Fonds volgt de ontwikkeling van de strategische partnerorganisaties door middel van werkbezoeken en assessments. In 2018 hebben we meetbare indicatoren ontwikkeld voor een aantal onderwerpen die belangrijk zijn voor de strategische partnerorganisaties om in de toekomst zelfstandig het programma te kunnen beheren en financieren. Ook voor de activiteiten die het Liliane Fonds zelf uitvoert hebben we indicatoren ontwikkeld. Met deze cijfers kunnen we vanaf 2019 veel zichtbaarder maken wat we bereiken met de versterking van onze strategische partnerorganisaties.

Willie Houben (links), adviseur organisatieontwikkeling bij het Liliane Fonds, op huisbezoek bij Suzain en haar moeder tijdens een werkbezoek in de Filipijnen. Suzain (20) heeft cerebrale parese. foto: Liliane Fonds

Resultaten van onze partnerorganisaties

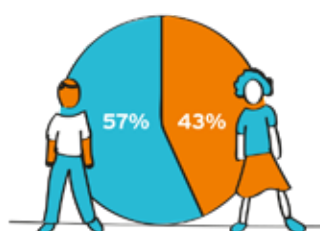
WAAR WAS HET LILIANE FONDS ACTIEF IN 2018?

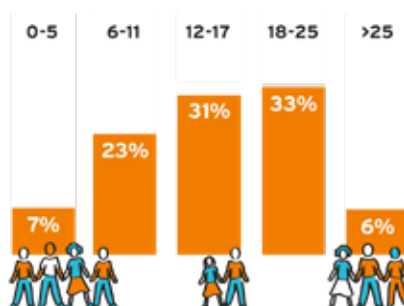
KINDEREN

AANTAL KINDEREN

88.380

LEEFTIJDSCATEGORIEËN

PRIMAIRE HANDICAP

VERANTWOORD DOOR PARTNERORGANISATIES

€ 10.593.795,47

Besteed aan kernstrategie	70%
Versterking van partnerorganisaties	9%
Lobby en advocacy	4%
Versterking van strategische partnerorganisaties	4%
Beheer van het programma	10%
Algemene kosten strategische partnerorganisaties	3%

BESTEED AAN KERNSTRATEGIE

70%

WAT HEBBEN DE PARTNERORGANISATIES MET HET GELD GEDAAN?

38%

GEZONDHEID

Ontwikkeling van kinderen: 35%

Therapie, zoals fysiotherapie, ergotherapie en logopedie, was in 2018 de meest voorkomende interventie.

Toegankelijk maken van de omgeving: 3%

37%

ONDERWIJS

Ontwikkeling van kinderen: 34%

Toegankelijk maken van de omgeving: 3%

Dit jaar hebben we een Welcome to School Test Case ontwikkeld. Daarmee kunnen kinderen zelf testen hoe toegankelijk hun school is voor kinderen met een handicap.

3%

WERK EN INKOMEN

Ontwikkeling van kinderen: 2%

We begeleiden bijvoorbeeld jongeren naar werk als zelfstandig ondernemer. Dit is heel belangrijk om ervoor te zorgen dat jongeren in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Hier gaan we in 2019 verder aan werken.

Toegankelijk maken van de omgeving: 1%

6%

SOCIALE INCLUSIE

Ontwikkeling van kinderen: 3%

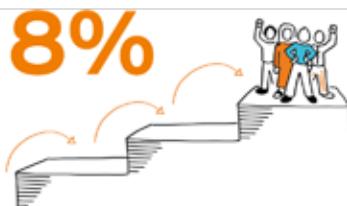
**Toegankelijk maken
van de omgeving: 3%**

Hieronder valt bijvoorbeeld belangenbehartiging om ervoor te zorgen dat kinderen en jongeren met een handicap toegang krijgen tot bestaande sociale regelingen. 242 PO's hebben dat in 2018 voor elkaar gekregen.

CAPACITEITS- VERSTERKING

8%

OPERATIONELE KOSTEN

3%

5%

COMMUNITY BASED REHABILITATION

De CBR facilitator zorgt ervoor dat een kind of jongere **alle hulp** krijgt die hij nodig heeft, op het gebied van gezondheid, onderwijs, werk en inkomen én sociale inclusie. Deze hulp vindt zoveel mogelijk in de eigen omgeving plaats.

Betere zorg voor kinderen met cerebrale parese

Hoe kunnen we de kwaliteit van leven en het functioneren van kinderen met cerebrale parese (CP) en hun verzorgers verbeteren? Die vraag is het uitgangspunt van het eenjarige proefproject Support Tools Enabling Parents (STEP), dat in 2018 en 2019 uitgevoerd wordt in Kenia, Tanzania, Oeganda en Kameroen.

Concreet wil het Liliane Fonds met dit project de kennis en vaardigheden verbeteren van veldwerkers die met kinderen met CP werken, zodat de veldwerkers deze kinderen en hun families beter kunnen ondersteunen. Daarnaast verwachten we dat ouders of andere verzorgers vertrouwen krijgen in het zorgen voor hun kinderen en dat zij beter in staat zijn om hen te begeleiden. In het project adresseren we niet alleen de directe gevolgen van de beperking op de gezondheid van kinderen, maar ook omgevingsfactoren en persoonlijke factoren, zoals armoede, stigmatisering en isolement.

Binnen het project:

- heeft een team van revalidatie experts een trainingsprogramma en ondersteunend materiaal ontwikkeld. Deze zijn gebruikt in meerdere trainingen voor

veldwerkers, waarvan de laatste in april 2019 plaatsvond;

- vindt na elke trainingsronde coaching plaats, waarbij de projectleider en de projectcoördinator veldwerkers begeleiden bij huisbezoeken. Er zijn twee *Whatsapp*groepen in gebruik en er is een onlineplatform waar alle documentatie toegankelijk is. Zo kunnen alle deelnemers aan de trainingen hulp vragen van het STEP-team en/of andere deelnemers;
- wordt een kwalitatief onderzoek op basis van elf case studies uitgevoerd in Oeganda. Hierdoor krijgen we inzicht in de effecten van STEP op de kwaliteit van leven van kinderen die binnen het project geholpen worden;
- voeren we een eidevaluatie uit om het ontwerp van het project en de resultaten te beoordelen. Daarna beslissen we of het pilotproject een vervolg krijgt en in meer landen uitgevoerd gaat worden.

Het STEP-project wordt in de loop van 2019 afgerond. De voorlopige conclusies zijn dat:

- partnerorganisaties en andere betrokkenen zich steeds meer realiseren dat

Trotse veldwerkers in Kameroen tonen hun officiële STEP-certificaat na een afgeronde training.

foto: Liliane Fonds

de focus niet alleen op het medische aspect moet liggen. Ook het sociale aspect en de mate waarin een kind kan meedoen in de familie en in de gemeenschap zijn belangrijk;

- het belangrijk is dat materialen door iedereen gebruikt kunnen worden, onafhankelijk van opleidingsniveau;
- lokaal weinig bekend is over neurologische beperkingen en er sprake is van stigma's waardoor families van kinderen met CP in een isolement blijven. Er zijn meer oudergroepen en dagopvang nodig om deze families te ondersteunen en zichtbaar te maken in de gemeenschap.

Kees van den Broek was tot 1 juni 2019 directeur-bestuurder van het Liliane Fonds. Sindsdien is hij projectleider van STEP. Hij zegt over het project: "Ik liep al jaren rond met het idee. Na een veldbezoek maakte ik te vaak opmerkingen over het gebrek aan revalidatiekennis van veldwerkers, vooral wanneer het CP betrof. Eén ding waar ik trots op ben, is dat het ons gelukt is om te laten zien dat het mogelijk is om het automatisme te doorbreken van routinematig door bewegen en masseren van de armen en benen en het gebruik van standaard-orthopedische hulpmiddelen. Een veldwerker zei: "Vroeger was de ouder of verzorger ontmoedigd wanneer ik kwam, en begon het kind te huilen omdat het wist dat het pijn ging doen. Nu voelt de verzorger zich gesteund, en het kind lacht."

STEP werd in 2018 mede gefinancierd door Stichting Dioraphte, met een bijdrage van ruim € 256.000.

Ondersteuning voor ouders van kinderen met cerebrale parese. foto: Liliane Fonds

IV Zo werken wij in Nederland

Voorlichting en acties

Onze aanpak

In onze voorlichting gebruiken we gegevens, verhalen en beelden uit de werkelijkheid. We overdrijven niet, vermijden vals sentiment en stereotypering, maar laten wel zien hoe uitzichtloos en oneerlijk het leven van heel veel kinderen met een beperking is. We laten ook zien wat mogelijk is, als zij wél de kans krijgen zich te ontwikkelen, als hun gezondheid verbetert, als ze kunnen revalideren, als drempels in hun omgeving worden weggenomen en als hun rechten en belangen serieus worden genomen door (lokale) overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en andere relevante partijen.

Activiteiten

Een kleine greep uit onze vele activiteiten in 2018:

In februari vertelde Addy van den Krommenacker in *Tijd voor MAX* over zijn indrukwekkende reis naar Oeganda. Addy wilde met eigen ogen zien wat zijn goede vriendin, en onze voormalige ambassadeur, Sandra Reemer zo aantrok in ons werk. In Oeganda ontmoette Addy de achttienjarige Scovia, die met onze steun haar eigen kledingatelier opzette. Samen ontwierpen en maakten ze een jurk.

Addy ontmoet Scovia in haar atelier in Kampala. foto: Liliane Fonds

Wereldwijd gaan negen van de tien kinderen met een beperking niet naar school. Ondanks dat ze wel het recht hebben op onderwijs. Met de internationale campagne 'Wij trekken aan de bel' laten we horen dat álle kinderen welkom moeten zijn op school, óók kinderen met een beperking. Op 15 maart maakten tienduizenden kinderen, in Nederland en over de hele wereld, één minuut lang zo veel mogelijk lawaai. Ook lanceerden we via www.welcometoschool.org ons manifest, waarin we overheden, schoolbesturen en beleidsmakers oproepen werk te maken van toegankelijk onderwijs voor alle kinderen. Al ruim 28.000 mensen ondertekenden het manifest.

Onze hartenkreet dat alle kinderen welkom moeten zijn op school, klonk over de hele wereld, zoals hier in Burkina Faso ...

... en in Nicaragua, bij onze partnerorganisatie Los Pipitos. foto's: Liliane Fonds

Op Wereld Vluchtelingen Dag, 20 juni, verscheen bij dagblad *Trouw* de themabijlage 'Allemaal wij'. Wij werkten hieraan mee met een indrukwekkende reportage over mensen die vluchten voor het geweld in Congo, onder wie veel kinderen met een beperking. In het opvangkamp in buurland Zambia zetten veldwerkers van een van onze uitvoerende partnerorganisaties de eerste zorg op voor deze kinderen.

Janet en haar zoon Congo, in het opvangkamp voor vluchtelingen in Zambia. foto: Mona van den Berg

Het *Algemeen Dagblad* publiceerde een mooie reportage over de ontmoetingen die onze ambassadeur Jetta Klijsma had in Oeganda. Ze bezocht onder andere het programma STEP, dat ouders en verzorgers van kinderen met cerebrale parese ondersteunt bij de revalidatie van hun kind. Lees meer over STEP op pagina 18.

Een hernieuwde kennismaking met Jetta Klijsma.
foto: Hanneke van Houwelingen

Drie jonge onderzoekers testten in augustus hoe toegankelijk Theaterfestival Boulevard is voor mensen met een beperking. Bij hun onderzoek gebruikten Hidde, Anne en Anna Sophie de testkoffer die we ontwikkelden voor onze campagne 'Wij trekken aan de bel'. In de landen waar wij actief zijn, worden deze koffers gebruikt door scholieren om te testen hoe toegankelijk hun eigen school is. Overigens werd Theaterfestival Boulevard na grondig onderzoek officieel toegankelijk verklaard.

Onderzoekers Anne, Hidde en Anna Sophie testen de toegankelijkheid van Theaterfestival Boulevard. foto: Liliane Fonds

Het RTL4-programma 'Ik ga op reis en ik neem mee' stond begin december in het teken van de vaak schokkende situatie waarin veel kinderen met albinisme in Tanzania leven. Presentator Quinty Trustfull en Frank de Boer lieten in Tanzania de harde realiteit zien. Maar ook wat het Liliane Fonds, samen met onze lokale partnerorganisatie en met steun van de Nationale Postcodeloterij, via het project ALINC doet om kinderen met albinisme een beter leven te geven. Lees meer over ALINC op pagina 28.

Ook 'Koffietijd' besteedde aandacht aan de ontmoetingen die Quinty (rechts) en Frank hadden met kinderen met albinisme in Tanzania. foto: Liliane Fonds

Op Wereld Gehandicapten Dag, 3 december, had dagblad *Trouw* een bijlage met het thema 'Onbeperkt meedoen'. Wij werkten mee met een reportage over de internationale opleiding tot orthopedisch schoenmaker die wij, met de Leprastichting en met steun van de Nationale Postcodeloterij, opzetten in Vietnam. De reportage volgde zowel oud-cursisten, die de eerste orthopedisch schoenmakerijen in Myanmar en Vietnam opzetten, als kinderen met voetproblemen die nu eindelijk goede orthopedische schoenen hebben. De afronding van dit opleidingstraject markeerden we met advertenties in het Algemeen Dagblad en in Plus Magazine. Meer weten? Kijk op lilianefonds.nl/schoenen

Zin Lyn volgde met succes de vakopleiding tot orthopedisch schoenmaker. Nu helpt ze in Myanmar kinderen met voetproblemen, zoals hier Naw Hay (12). foto: Mona van den Berg

Ons bedankje voor alle donateurs: de Grote Dankjewelshow, met mooie optredens door studenten van de Koningstheateracademie 's-Hertogenbosch. *foto: John van Hamond*

'Leven in de schaduw', onze opvallende foto-expositie over kinderen met albinisme in Tanzania, reisde door het land en deed onder meer Zwolle aan. *foto: Liliane Fonds*

Kunal en Neeraja uit India zijn beiden blind en schitterden samen in de Monsoonshow, een ontroerende aflevering uit de serie Mensjesrechten van de EO/IKON over het najagen van toekomstdromen, zonder drempels. *foto: Mensjesrechten EO/IKONdocs*

Drie avonden was het feest, tijdens het muzikale spektakel Memories & Dreams in Waalwijk. De avonden stonden helemaal in het teken van het Liliane Fonds. *foto: waalwijk4you*

Onder een strakblauwe hemel liepen ruim 34.000 wandelaars op 2 september de Kaag en Braassem Poldertocht. De opbrengst kwam ten goede aan het Liliane Fonds. *foto: Poldertocht*

Lees op pagina 26 en 27 ook alles over onze campagne 'Wat wil jij later worden?'. Op onze website leest u hoe u het Liliane Fonds kunt volgen en op de hoogte blijft van onze activiteiten.

Samenwerkingsverbanden

Meer armslag en daadkracht met onze partners

In Nederland werkt het Liliane Fonds samen met een groot aantal maatschappelijke partners, collega-organisaties en universiteiten. We zijn lid van verschillende netwerken en brancheorganisaties. In onze uiteenlopende samenwerkingsverbanden streven we naar een relatie die beide partijen tot voordeel strekt en naar open en eerlijk contact met alle samenwerkingspartners. Met (grote) donoren is er regelmatig persoonlijk overleg. Daarnaast leggen we in rapportages aan specifieke donoren verantwoording af over de besteding van hun bijdragen.

MIVA

Sinds 2015 werken het Liliane Fonds en MIVA intensief samen en vanaf 1 januari 2018 vormen de twee stichtingen een personele unie: de organisaties hebben dezelfde directeur en dezelfde Raad van Toezicht. De activiteiten van MIVA zijn ingebed in de organisatie van het Liliane Fonds en MIVA maakt voor de bestedingen in de partnerlanden zo veel mogelijk gebruik van het netwerk van het Liliane Fonds. De twee stichtingen vormen één werkorganisatie met twee verschillende merken. Een mooi voorbeeld van onze samenwerking leest u op pagina 24.

Maatschappelijke partners

Veel bedrijven, stichtingen en vermogensfondsen, maar ook scholen, verenigingen en serviceclubs dragen bij aan ons werk. Hun betrokkenheid is heel belangrijk voor ons. In 2018 kregen we onder andere steun van de volgende partners:

- de **AFAS Foundation** steunt sinds 2011 ons programma in de Democratische Republiek Congo. Sindsdien zijn de levenskwaliteit en toekomstkansen van duizenden Congolese kinderen en jongeren met een beperking sterk verbeterd. Lees ook het interview met Gerben Eversdijk van de AFAS Foundation op pagina 25;
- de **Sligro Food Group Nederland** doneert jaarlijks een vast bedrag van een speciaal kerstpakket en klanten kunnen hun spaarkaarten doneren aan het Liliane Fonds. Ook dragen medewerkers een klein deel van hun salaris af. Met de Sligro Food Group werken we in Varanasi (India) aan de uitbreiding van het centrum voor vakopleiding en dagopvang voor kinderen en jongeren met een beperking;
- **Hanssen Footcare** ondersteunt jaarlijks 90 Indiase kinderen met een beperking;
- **Gaston Schul** draagt bij aan twee verschillende projecten in India en Kameroen;
- **Livit** is gespecialiseerd in orthopedische hulpmiddelen en versterkt partnerorganisaties door kennis, expertise en nieuwe technieken met hen te delen;
- de **Paul Foundation** ondersteunt activiteiten in Indonesië, de Filipijnen en Bangladesh. In 2018 is er met hun steun een 2-daags congres rondom kinderen en jongeren met het syndroom van Down georganiseerd;
- de **Monique Velzeboer Foundation** doneert jaarlijks de netto-opbrengsten van de Kaag en Braassem Poldertocht aan het Liliane Fonds, ter ondersteuning van een van onze uitvoerende partnerorganisaties in Afrika;
- het **Medewerkersfonds van de Rabobank Foundation** maakt sociaal-financieel onderwijs voor jongeren met een beperking in Kenia mogelijk.

Ook werkten we in 2018 samen met onder meer **Claeren Risicobeheersers**, **NICA Recycle**, **Euromaster**, **Pluimen**, **VOS/ABB**, **LIVA Verloskundigenpraktijk** en **Stichting Fokus Exploitatie**.

Nationale Postcode Loterij

Het Liliane Fonds is sinds 2000 een van de vaste begunstigden van de Nationale Postcode Loterij. In 2018 was de hoogte van hun jaarlijkse bijdrage € 1,35 miljoen. Met een extra bijdrage van € 1,8 miljoen in

2017 voor een meerjarig project van het Liliane Fonds en Human Rights Watch, verbeteren we samen de situatie van kinderen met albinisme in Tanzania. Lees meer over dit project op pagina 28.

Samenwerking met universiteiten

Het Liliane Fonds hecht groot belang aan de samenwerking met universiteiten. Samen doen wij onderzoek en zorgen we voor de wetenschappelijke onderbouwing van onze activiteiten. In 2018 werkten we samen met:

- Het **Afrika-Studiecentrum Leiden** (Universiteit Leiden). In het vierjarige leertraject *Breaking down Barriers* (zie ook pagina 43) onderzoeken we wat de succesfactoren zijn voor lobby en advocacy, gericht op naleving van de rechten van kinderen met een beperking. In 2019 wordt *Breaking Down Barriers* afgerond en vervolgd met het project *Voices for Inclusion*. Het Afrika-Studiecentrum is ook vertegenwoordigd in de Externe Advies Commissie van het Liliane Fonds.
- Sinds 2010 zijn we partner in het **Advanced Master in International Development-programma** (AMID) van de Radboud Universiteit. AMID trainees zijn getalenteerde young professionals met een mastertitel op zak. Via de postdoctorale opleiding AMID brengen zij voor het Liliane Fonds, naast een divers netwerk, frisse actuele kennis mee op relevante onderwerpen zoals armoede, ongelijkheid, inclusie, maar ook samenwerking met het bedrijfsleven en overheid. In 2018 was één trainee betrokken bij de ontwikkeling van STEP (zie pagina 18). Een tweede trainee richtte zich op beleidsontwikkeling rond partnerschappen en werkte als trainee organisatie ontwikkeling op de afdeling IPP.

Samenwerking met andere ontwikkelingsorganisaties

In 2018 werkten we samen met organisaties die zich, net als wij, inzetten voor mensen met een beperking of voor kwetsbare kinderen. Onder andere:

- **Human Rights Watch**: samen verbeteren we de situatie van kinderen met albinisme in Tanzania.
- **Leprastichting**: in Indonesië en Vietnam fungeert de lokale vestiging van de Leprastichting als onze Strategische Partnerorganisatie. In beide landen werken we samen aan het omvormen van deze vestigingen tot een lokale NGO.
- Onze strategische partnerorganisaties in Ethiopië, Oeganda, Zambia en Zimbabwe zijn onderdeel van het netwerk van de Engelse organisatie **Leonard Cheshire Disability**, onze partner sinds 2008.
- Met **Light for the World** werken we samen in het project EmployAble dat in Rwanda, Kenia en Ethiopië het arbeidsperspectief van jongeren met een beperking verbetert.

- Daarnaast werken we in de landen waar we actief zijn zo veel mogelijk samen met andere internationale organisaties die zich bezig houden met de situatie van kinderen met een beperking, bijvoorbeeld **Christian Blind Mission (CBM)** en **Handicap International**.

Gloriose Mukanyandwi (25) uit Rwanda volgt via het EmployAble-project een opleiding tot schoenmaker. foto: Sibomana Gilbert

Netwerken

- **DCDD:** we ondersteunen onze kernstrategie onder meer door beïnvloeding van het Nederlandse beleid voor ontwikkelingssamenwerking. We doen dit voornamelijk binnen de *Dutch Coalition on Disability and Development* (zie www.dccd.nl).
- **IDDC:** we zijn lid van het *International Disability and Development Consortium*. Dit is een Europees netwerk dat streeft naar het bevorderen van inclusieve ontwikkeling.
- **SKO:** via de Samenwerkende Kinderhulp Organisaties werken we, samen met de kinderorganisaties Kika, Het Vergeten Kind en Edukans, fondsen voor kwetsbare kinderen in en buiten Nederland.
- In 2018 zijn we toegetreden tot het bestuur van het **CBR Global Network**.
- In 2018 hebben we het lidmaatschap aangevraagd van de **Global Rehabilitation Alliance**, een initiatief van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Het Liliane Fonds is ook lid van de brancheorganisaties **Goede Doelen Nederland** en **Partos**.

Onze resultaten in Nederland

Mensen bewegen tot betrokkenheid en actie

In 2018 ondersteunden 83.185 mensen als donateur het Liliane Fonds, steun die onmisbaar is voor ons werk. Ruim 83.000 mensen die zich bij ons betrokken voelden én actie ondernamen. We zijn daar erg trots op.

Daarvóór hebben we al deze mensen op de een of andere manier bereikt en op de hoogte kunnen brengen van ons werk voor kinderen met een beperking op de armste plekken van de wereld. Met onze voorlichting aan een breed publiek willen we mensen aan het denken zetten over de situatie van deze kinderen. Want hoe meer mensen zich bewust zijn van het onrecht dat miljoenen kinderen met een beperking wereldwijd ondergaan, hoe beter de voedingsbodem is voor ons beleid en voor initiatieven die hun situatie verbeteren.

Voorbeelden van onze voorlichting vindt u op pagina 19 tot en met 21. Daarnaast richtten we ons met onze voorlichting ook op specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld over het onderwerp nalatenschappen. En via gastlessen op basisscholen bereikten we in 2018 ruim 16.000 kinderen (ter vergelijking: in 2017 waren dat nog ruim 12.000 kinderen).

Om zicht te krijgen op het effect van onze voorlichting, doen we regelmatig marktonderzoek met mediabureau ZIGT. De laatste metingen laten zien dat onze inspanningen effect hebben:

- de geholpen naamsbekendheid (een deelnemer kiest uit een lijstje met namen van organisaties de organisatie van zijn voorkeur) van het Liliane Fonds is gestegen;
- het aantal mensen dat de intentie heeft te gaan doneren aan het Liliane Fonds is eveneens gestegen (een derde van de mensen die aangeven het Liliane Fonds te kennen);
- tussen de 25% en 30% van de deelnemers aan het onderzoek weet waar het Liliane Fonds voor staat of zich mee bezighoudt;
- de ondervraagden vinden vooral de imago-aspecten 'kindgericht', 'betrokken' en 'deskundig' het beste bij Liliane Fonds passen.

Onze totale baten in 2018 bedroegen € 20,9 miljoen. Daarmee zijn ze 5 procent lager dan in 2017 (€ 22 miljoen) en 4 procent hoger dan we hadden begroot (€ 20,2 miljoen). De daling ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk verklaard door de extra toekenning in 2017 van de Nationale Postcodeloterij van € 1,8 miljoen voor een project rondom albinisme in Tanzania.

De baten waren als volgt verdeeld:

Particulieren	68% (€ 14,2 miljoen)
Bedrijven	2% (€ 0,36 miljoen)
Loterijorganisaties	6% (€ 1,35 miljoen)
Organisaties zonder winststreven (MIVA)	6% (€ 1,1 miljoen)
Andere organisaties zonder winststreven	18% (€ 3,8 miljoen)

Voor een uitgebreide toelichting en een vergelijking met vorig jaar, zie pagina 47.

André Kamga (links) laat zien dat ons programma werkt. foto: Gilles van Leeuwen

Samenwerking Liliane Fonds en MIVA

Hoop voor kinderen

Geef een kind met een beperking de juiste steun en het kan heel veel bereiken. André Kamga uit Kameroen is het levende bewijs. Als kind werd hij geholpen door het Liliane Fonds. Nu brengt hij zelf hoop voor kinderen, dankzij de auto die hij van MIVA kreeg.

Het leven in Kameroen is niet gemakkelijk. Het is er onrustig door burgeroorlog. De infrastructuur is er slecht, wegen zijn niet of nauwelijks begaanbaar. Toch zijn er mensen die zich ondanks de moeilijkheden blijven inzetten voor hun medemens.

Eigen ervaring als drive

Een van die mensen is André Kamga, 35 jaar. Hij is program officer bij Cameroon Baptist Convention Health Services, een

strategische partnerorganisatie van het Liliane Fonds en MIVA. Zijn beperking weerhoudt hem er niet van om ook anderen hoop te geven. Zijn drive? Dat is zijn eigen ervaring. Als kind werd hij zelf geholpen door het Liliane Fonds. "Ik ben het levende bewijs van wat het Liliane Fonds doet in Kameroen: hoop geven aan kinderen. Ik heb zelf ervaren wat de impact van dit programma op het leven van mensen is."

Overtuigd

André doet zijn werk met passie. In zijn auto van MIVA rijdt hij veilig naar de plekken waar de mensen zijn hulp nodig hebben. Als hij uitstapt met zijn krukken, zijn de mensen onder de indruk. Zij zien dat dit programma werkt. Ook met een beperking kun je zelf je bestemming bereiken.

Blij met samenwerking

André is enorm blij met de samenwerking tussen MIVA en het Liliane Fonds: "Het Liliane Fonds werkt met mensen die elke dag direct contact hebben met de mensen in de gemeenschap. Heel praktisch dus. Dat is ook wat MIVA doet, concrete hulp geven aan de basis. Dat we nu ook steun van MIVA krijgen is fantastisch.

De storm is over

Dankzij de samenwerking kan André de mensen bereiken die zijn hulp nodig hebben. Nu kan hij elke dag in het veld zijn, belangrijke bijeenkomsten bijwonen en zich verplaatsen zonder te denken: Hoe moet ik terug? Wat als ik van de motor val? "De storm is over! Deze samenwerking is perfect en ik hoop dat deze nog gaat groeien."

Samenwerking met AFAS Foundation

Succes delen met druppels op de juiste plaats

Gerben Eversdijk is commercieel manager bij softwarebedrijf AFAS. Daarnaast is Eversdijk directeur van de AFAS Foundation, het fonds waarmee de onderneming uit Leusden projecten en initiatieven steunt met een maatschappelijke impact. Met als doel: inspireren om het beter te doen. Samen werken we aan projecten in Congo.

Partnerschap

Gerben Eversdijk ziet hoe de relatie tussen de AFAS Foundation en het Liliane Fonds door de jaren heen groeit en evolueert. “De samenwerking tussen de AFAS Foundation en het Liliane Fonds bestaat nu zo’n tien jaar. Een langdurige samenwerking, die is uitgegroeid tot een echt partnerschap. In die tijd hebben we samen al zo’n veertig- tot vijftigduizend kinderen kunnen helpen.”

Inspireren en op weg helpen

“AFAS is als onderneming supersuccesvol, en dat succes willen we delen. Om zo mensen te inspireren en op weg te helpen in het leven. We realiseren ons dat het succes van AFAS deels ook mogelijk gemaakt wordt doordat hier in Nederland zaken goed geregeld zijn en voorzieningen voorhanden zijn. Met een overheid die actief een regierol heeft. Maar dat is lang niet overal ter wereld vanzelfsprekend. Dat heb ik met eigen ogen gezien in Congo. In 2016 was ik daar op bezoek en dat was een indrukwekkende reis.”

“Onze steun aan het Liliane Fonds concentreert zich op Congo. Het is geen gemakkelijk land, als je het met een westerse blik beschouwt. Bekeken vanuit wat wij vanzelfsprekend vinden, zijn voorzieningen veelal gebrekkig. Hetzelfde geldt vaak voor behandelmethodes van mensen met een beperking. Ik kan me bijvoorbeeld nog goed een ontmoeting herinneren met een jongen die vanwege zijn lichamelijke beperking al jarenlang een korset droeg, op aanraden van zijn behandelaar. Maar later bleek dat korset

totaal niet effectief te zijn voor zijn aanpak. Sterker nog, het was juist heel pijnlijk voor hem om dat ding te moeten dragen. Dat is natuurlijk treurig om te zien, maar tegelijk is het ook goed om te weten dat deze jongen nu eindelijk de juiste zorg krijgt. Als je dat ziet, dan begrijp je dat je een verandering kunt maken in het leven van mensen met een beperking. Dat is ook precies waarom de AFAS Foundation het Liliane Fonds steunt: we willen mensen de kans geven zichzelf te ontwikkelen, onderdeel te kunnen zijn van hun samenleving.”

Ontwikkeling

“Vanuit de AFAS Foundation vinden we het belangrijk dat er steeds sprake is van ontwikkeling, van vooruitgang. Dat geldt ook voor ons partnerschap met het Liliane Fonds; wij willen dat er steeds sprake is van verduurzaming en professionalisering. Daarom juichen we het ook toe dat het Liliane Fonds heeft gekozen voor de aanpak van de *community-based rehabilitation*. Kort gezegd is dat een strategie waarbij kinderen met een beperking zo

veel mogelijk in hun eigen omgeving worden ondersteund, en waarbij alle actoren betrokken worden, zoals de familie, de school, de buurt of de overheid. Het doel is dat al deze actoren zich bewust worden van hun eigen verantwoordelijkheid voor kinderen met een beperking. Dat is een benadering die aansluit op onze visie op duurzame samenwerking. We willen méér doen dan jaarlijks een geldbedrag overmaken.”

“We willen samen met het Liliane Fonds nog meer impact maken via onze steun. Daarom zullen we in 2019 samen om tafel gaan, om met elkaar te zoeken naar hoe dat partnerschap in de toekomst eruit kan gaan zien. Dat we graag samen verder willen is wel al duidelijk, maar in welke vorm of in welke regio is dat nu nog niet.”

“Je hoort mensen wel eens zeggen: ‘Al die hulp, dat maakt toch geen verschil, dat is toch alleen maar een druppel op een gloeiende plaat!’ Maar ik zie dat anders. Ik zie het als druppels op de juiste plaats.”

“Vanuit de AFAS Foundation willen we dat er sprake is van vooruitgang.” Gerben Eversdijk voor de klas tijdens een werkbezoek aan de projecten van het Liliane Fonds in Congo. foto: Liliane Fonds

Wat wil jij later worden? Campagne over dromen zonder drempels

Op de set van de commercial in Kenia. Alle decors en attributen werden gebouwd door lokale vakmensen.

Keek u eind 2018 wel eens tv, luisterde u wel eens naar de radio of surfte u wel eens over het internet? Grote kans dat u dan de commercials van het Liliane Fonds voorbij hoorde of zag komen. De spotjes en advertenties hoorden bij onze opvallende mediacampagne 'Wat wil jij later worden?'. Een campagne over dromen zonder drempels.

Het Liliane Fonds is een draagvlakorganisatie. Dat betekent dat wij alleen kinderen met een beperking kunnen steunen als mensen in Nederland óns willen steunen. Daarom werken we continu aan het versterken van dat draagvlak, bijvoorbeeld door zo veel mogelijk mensen in Nederland kennis te laten maken met ons werk. Eind 2018 startten we een brede mediacampagne die uiteenliep van mini-documentaires op tv tot commercials in de bioscoop en op de radio. Het doel van de campagne, die

Sempeta's broze en vergroeide botten zijn niet zijn enige beperking. Hij groeit op in grote armoede.

doorloopt in 2019, is om de naams- en inhoudsbekendheid van het Liliane Fonds te vergroten. Want alleen als mensen ons en onze werkwijze kennen, zullen ze bereid zijn een donatie te doen.

In de campagne 'Wat wil jij later worden?' stonden twee kinderen uit Kenia centraal: Sempeta (12) en Celestine (8). Net als hun leeftijdsgenootjes in Nederland dromen zij over de toekomst. Sempeta wil chirurg worden, Celestine verpleegster. Maar Sempeta en Celestine groeien op in armoede en beiden hebben meerdere beperkingen. Kun je dan ook je toekomstdromen waarmaken? Of blijft het voor altijd bij dromen? Want wereldwijd gaan negen van de tien kinderen met een beperking niet naar school. Dat zijn 33 miljoen kinderen die wel naar school willen, maar niet mogen, kunnen of durven. De campagne vertelt de indrukwekkende verhalen van Sempeta en Celestine en laat

Sempeta is ambitieus. Zijn leraar Sila (links) weet dat er veel mogelijk is als mensen je steunen: hij werd zelf als kind gesteund door het Liliane Fonds.

Zo ziet Sempeta's toekomstdroom eruit: hij wil chirurg worden zodat hij kinderen kan helpen die, net als hij, een beperking hebben.

Celestine hoort er helemaal bij op school en heeft veel plezier met haar vriendinnen.

zien hoe zij, met steun van het Liliane Fonds en onze partnerorganisaties in Kenia, wél naar school gaan en zo kunnen werken aan het waarmaken van hun dromen.

Linda Daniëls is specialist publiekscampagnes bij het Liliane Fonds en coördineerde deze campagne. "Als je kinderen vraagt wat ze later willen worden, krijg je prachtige antwoorden. Vaak is het de omgeving die met mitsen en maren aankomt. Niet het kind zelf. Ook ik hoor hartverscheurende verhalen. Toch zijn de kinderen die wij helpen meer dan alleen 'zielig'. Wat mij fascineert, is hun veerkracht. Kinderen kunnen dromen zonder drempels. Daar gaat deze campagne over."

Lees meer over Sempeta en Celestine op lilianefonds.nl/wat-wil-jij-later-worden

Celestine en haar juf tijdens de opnames voor de mini-documentaire.

Celestines droom: ze wil als verpleegkundige kinderen met een beperking helpen. Zelf mist ze een arm en een been en ze heeft vergroeiingen in haar gezicht.

Lucy van onze partnerorganisatie gelooft dat Celestine haar toekomstdroom kan waarmaken, ondanks haar beperkingen.

Om in te lijsten: Asha, Shija en Nuru (vanaf links), drie trotse hoofdrolspelers uit 'Leven in de Schaduw', de fotoreportage van Sacha de Boer. foto: Liliane Fonds

Grote winnaar van de tweede Mr. en Mrs. Albinism-verkiezing in december werd Emanuel Silas. De verkiezing is een initiatief van ALINIC en draagt bij aan meer zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld voor mensen met albinisme.

Effectieve aanpak van bijgeloof en stigma rondom albinisme

In Oost-Afrika heerst het hardnekkige en levensgevaarlijke bijgeloof dat de organen en ledematen van mensen met albinisme, vooral kinderen, geluk brengen. Kinderen met albinisme leven hierdoor continu in angst en wonen vaak in opvanghuizen, gescheiden van hun familie. Daarnaast hebben mensen met albinisme een hoge kans op huidkanker maar het ontbreekt hun aan middelen en kennis om zich hiertegen te kunnen beschermen.

Met steun van de Nationale Postcode Loterij en in samenwerking met onze Tanzaniaanse partnerorganisatie KCBRP en Human Rights Watch werken we aan

het verbeteren van de levensomstandigheden van kinderen en jongeren met albinisme. Samen steunen we ongeveer 3.500 kinderen en jongeren met albinisme in het noordwesten van Tanzania, via het programma ALINIC (ALbinism INclusion).

John Veron is namens het Liliane Fonds betrokken bij het programma. "Samen met lokale leiders, overheden en traditionele genezers gaan we het bijgeloof en het stigma tegen bij families en gemeenschappen. Die aanpak werkt. Kinderen met albinisme voelen zich steeds vaker veilig genoeg om buiten te spelen, water te halen en naar school te gaan. De

volgende stap is de hereniging van kinderen met hun families want ze moeten ook in hun eigen dorp veilig kunnen wonen. Kinderen krijgen ook directe steun, zoals beschermende kleding en zonnebrand. Dankzij voorlichting laten steeds meer mensen met albinisme zich testen op huidkanker in mobiele testcentra. Leraren wordt geleerd dat kinderen met albinisme vooraan in de klas moeten zitten vanwege hun slechte zicht, en dat ze ook op school hoeden en lange mouwen mogen dragen."

"Op nationaal niveau werkt Karagwe Community Based Rehabilitation Programmes (KCBRP) aan beter beleid en lobbyt voor een nationaal actieplan albinisme en een aangepaste onderwijsrichtlijn met meer aandacht voor kinderen met albinisme. En op internationaal niveau is KCBRP gesprekspartner van de Verenigde Naties (VN). Binnen het regionale albinisme actieplan van de VN bouwen we aan een structurele, regionale benadering van de problemen rondom albinisme in Oost-Afrika. Human Rights Watch onderzoekt in Mozambique de omstandigheden en percepties rondom albinisme en lobbyt internationaal voor verbeterde wetgeving en betere bescherming."

Human Rights Watch organiseerde een Facebook live event met Ikponwosa Ero, de eerste onafhankelijke VN-mensenrechtenexpert voor mensen met albinisme.

In Nederland vergrootten we de bewustwording via onze reizende foto-expositie 'Leven in de schaduw' met foto's van Sacha de Boer, en via het RTL 4-programma 'Ik ga op reis en neem mee', waarin Frank de Boer en Quinty Trustfull in Tanzania projecten van ALINIC bezochten en de realiteit lieten zien waarin veel kinderen met albinisme leven.

V Onze organisatie

Medewerkers en organisatie

In 1980 begon het Liliane Fonds aan de keukentafel, thuis bij Lieke en Ignaas Brekelmans. Nu, 39 jaar later, zetten we hun initiatief voort vanachter vele bureaus vanuit een solide organisatie met partners in drie continenten.

Onze structuur

Het Liliane Fonds bestaat uit de afdelingen Internationale Partnerschappen en Programma's, Communicatie & Werving en Bedrijfsvoering. Er is een team Planning, Monitoring & Evaluatie en de directeur-bestuurder wordt ondersteund door de bestuurssecretaris en de managementassistente.

Medewerkers vaste dienst

- Het gemiddelde aantal fte's over 2018 bedroeg 49,3. Dit is een toename ten opzichte van 2017 (43,0 fte) die voornamelijk het gevolg is van een nieuwe manier van werken bij de afdeling Internationale Partnerschappen & Programma's.
- De salarissen van de medewerkers worden vastgesteld op basis van functiegroepen. Elk functieprofiel wordt op basis van een aantal vaste criteria gewaardeerd en ingedeeld in een functiegroep.
- Vanaf 2018 werken we met persoonlijke ontwikkelplannen om zo explicieter aandacht te hebben voor de ontwikkeling van medewerkers.
- Geen van de werknemers van het Liliane Fonds is buiten Nederland werkzaam.
- Omdat diverse medewerkers veel reizen is in 2018 een reizigersveiligheidsbeleid opgesteld.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor het Liliane Fonds. Op 31 december 2018 waren er 50 bureauvrijwilligers, 32 regio-vrijwilligers en 46 oproepvrijwilligers actief bij het Liliane Fonds. Zij maken integraal onderdeel uit van de organisatie. Voor de vrijwilligers hebben we een vrijwilligersbeleid. Op het kantoor in 's-Hertogenbosch werken bureauvrijwilligers bijvoorbeeld aan de receptie, in de administratie of als adviseur. Regio-

Andrien Verhagen geeft als vrijwilliger gastlessen op basisscholen over het Liliane Fonds. foto: Liliane Fonds

vrijwilligers verzorgen gastlessen en vragen in hun eigen omgeving aandacht voor onze activiteiten. Oproepvrijwilligers helpen bij de verzending van mailings, de organisatie van evenementen en het onderhoud van de Theaterstadstuin.

Interne communicatie

De medewerkers worden geïnformeerd over nieuwe plannen, resultaten en ontwikkelingen. Dit gebeurde in 2018 onder meer via bijeenkomsten, het intranet en met een tv-krant. In de bijeenkomsten, maar ook daarbuiten, kunnen medewerkers hun mening vrijuit kenbaar maken. Voor de vrijwilligers die vooral buiten het kantoor actief zijn, is er een aparte, interactieve website en wordt ten minste eenmaal per jaar een ontmoetingsbijeenkomst gehouden.

Ondernemingsraad

Medewerkers in dienstverband en (bureau)vrijwilligers kunnen lid worden van de ondernemingsraad. Deze vergadert twee keer per maand, waarvan één keer per maand met de directeur-bestuurder. Ook overlegt de ondernemingsraad jaarlijks ten minste eenmaal met (een vertegenwoordiging van) de Raad van Toezicht en eenmaal met het managementteam. Op pagina 32 blikt Kees Karstel, voorzitter van de ondernemingsraad, terug op 2018.

Klachten

Met klachten gaan we zorgvuldig om via verschillende regelingen: de algemene klachtenregeling, een regeling voor klachten over ongewenst gedrag en een regeling voor het omgaan met het vermoeden van een misstand ('klokkenluidersregeling'). In 2018 zijn 18 kritische opmerkingen en klachten uit Nederland geregistreerd, vijf meer dan in 2017. De meeste opmerkingen of klachten gingen over de huis-aan-huiswerving of andere contactmomenten met (potentiële) donateurs. Alle meldingen konden worden afgehandeld met een toelichting of een excuus en herstel van de fout. Wanneer het huis-aan-huiswerving betrof, hebben we de klacht ook gemeld aan het betreffende wervingsbureau. In 2018 hebben we één klacht uit het buitenland ontvangen. Deze klacht ging over een SPO en kwam pas in december binnen. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag werd deze klacht nog onderzocht.

Risico- en kwaliteitsmanagement

Een belangrijk risico voor het Liliane Fonds is onrechtmatige besteding van de middelen die ons zijn toevertrouwd. We hebben beheersingsmaatregelen getroffen om te voorkomen dat dit gebeurt.

- Het Liliane Fonds beoordeelt voorafgaand aan de samenwerking de capaciteit van onze strategische partnerorganisaties aan de hand van een aantal criteria. Daarna wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de organisatie te versterken. In 2018 zijn we gestart met assessments die specifiek gericht zijn op de interne beheersing van strategische partnerorganisaties.

Op pad in 'het veld': Henk Hofste, hoofd internationale partnerschappen (links) en Frank Bron, adviseur organisatieontwikkeling, houden in Bolivia een vinger aan de pols. foto: Liliane Fonds

- De strategische partnerorganisatie op haar beurt beoordeelt vooraf de capaciteit van de uitvoerende partnerorganisaties. Ook uitvoerende partnerorganisaties worden gescreend op een aantal criteria en ze stellen samen met de strategische partnerorganisatie een verbeterplan op.
- Het Liliane Fonds sluit een meerjarige partnerovereenkomst af met de strategische partnerorganisatie, en daarbinnen jaarcontracten en contracten voor specifieke projecten. Deze zijn gebaseerd op een kritische beoordeling van de aanvragen en budgetten. De strategische partnerorganisatie doet hetzelfde met de partnerorganisatie.
- Het Liliane Fonds monitort de landenprogramma's van de strategische partnerorganisaties aan de hand van (inhoudelijke en financiële) rapportages. Ook leggen we veldbezoeken af, waarbij we kennis maken met kinderen en hun ouders. We bekijken daarbij hoe elke strategische partnerorganisatie uitvoering geeft aan de doelstellingen van het programma. Uitvoerende partnerorganisaties dienen inhoudelijke en financiële verantwoordingen bij de strategische partnerorganisatie in en deze gaan op veldbezoek bij de partnerorganisaties.
- Iedere strategische partnerorganisatie is daarnaast verplicht de jaarrekening door een gecertificeerde accountant te laten controleren, aan de hand van door het Liliane Fonds opgestelde richtlijnen. De strategische partnerorganisatie bepaalt wanneer ook voor uitvoerende partnerorganisaties een externe accountantscontrole verplicht is.
- We laten (externe) evaluaties van landenprogramma's en projecten uitvoeren. Lees de belangrijkste conclusies van de evaluaties die in 2018 zijn uitgevoerd op pagina 15.
- De samenwerkingsovereenkomsten tussen het Liliane Fonds en de strategische partnerorganisatie en tussen de strategische partnerorganisatie en de partnerorganisatie bevatten een paragraaf over 'onregelmatigheden' en de te ondernemen stappen bij mogelijk misbruik van fondsen.

Naast het risico op onrechtmatige besteding van middelen zijn er andere risico's.

- Om het risico op het wegvallen van inkomsten te verminderen, bijvoorbeeld als gevolg van imagoschade, zijn wij zorgvuldig in ons relatiebeheer en onze communicatie met donoren. We evalueren de tevredenheid van donoren, monitoren de bijdragen en het verloop van donateurs, en we voeren een

weloverwogen financieel reservebeleid.

- Om onrechtmatige binnenlandse betalingen te voorkomen, worden - na autorisatie van de facturen - betalingen door ten minste twee bevoegde personen geautoriseerd.
- We bewaken de goede werking van het ICT-systeem door regelmatige toetsing van het back-up- en recovery-plan en de uitvoering van security scans.
- Adequate uitvoering van de functionerings- en beoordelingscyclus, aandacht en budget voor de ontwikkeling van medewerkers, een effectieve invulling van medezeggenschap, periodiek medewerkerstevredenheidsonderzoek en goede interne communicatie verminderen het risico op incompetente of ontevreden medewerkers.
- Het risico op niet voldoen aan wet- en regelgeving verkleinen we door op de hoogte te blijven van wijzigingen in relevante wet- en regelgeving, zoals de normen van het CBF en de uitvoering van (fiscale) scans. In 2018 hebben we verschillende maatregelen genomen om te kunnen voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming, die op 25 mei van toepassing werd.

Kwaliteit

Het kwaliteitshandboek van het Liliane Fonds beschrijft de belangrijkste processen van onze organisatie. De naleving en effectiviteit van de processen wordt jaarlijks getoetst door een groep medewerkers van verschillende afdelingen, die hiervoor getraind zijn. De verbeterpunten die hieruit naar voren komen, worden door de organisatie opgepakt.

Het Liliane Fonds schrijft de strategische partnerorganisaties niet voor hoe zij moeten werken. Wel zijn er, zoals hierboven genoemd, minimale eisen waaraan zij moeten voldoen, en dit monitoren we aan de hand van werkbezoeken, rapportages, auditrapporten en evaluaties.

De kwaliteit van de programma's staat aan de basis van wat we doen. In 2018 hebben we daarom extra geïnvesteerd in themadeskundigen, die de partnerorganisaties adviseren op de thema's gezondheid en revalidatie, onderwijs, toeleiding naar werk, seksuele gezondheid en rechten, transport en communicatie (MIVA) en rampenpreventie. Door middel van het STEP-project (zie pagina 18) werkten we aan het verbeteren van de ondersteuning van kinderen met een neurologische beperking.

Integriteit

Alle medewerkers van het Liliane Fonds ondertekenen een gedragscode. Deze gedragscode beschrijft wat acceptabel en onacceptabel gedrag is voor onze medewerkers. De gedragscode bevat onder andere paragrafen over machtsmisbruik, fraude en corruptie, ongewenst gedrag en omgang met kinderen. Ook partijen die een enkele opdracht voor ons uitvoeren, zoals ZZP-ers, ondertekenen de gedragscode.

Alle medewerkers namen in 2018 deel aan een bijeenkomst waarin de gedragscode besproken werd en waarin aan de hand van een aantal realistische scenario's gediscussieerd is over wat in welke situatie de juiste handelwijze is. Daarbij zijn de medewerkers ook geïnformeerd over de manier waarop ongewenst gedrag of een integriteitsschending gemeld kan worden.

Het Liliane Fonds heeft een klachtencommissie voor ongewenst gedrag. Deze heeft in 2018 geen klachten ontvangen. In 2018 is een nieuwe externe vertrouwenspersoon benoemd. Via de externe vertrouwenspersoon kan ook een melding conform de klokkenluidersregeling gedaan worden. Hiervan is in 2018 geen gebruik gemaakt.

We zijn blij met het ontbreken van meldingen rondom grensoverschrijdend gedrag. Tegelijkertijd erkennen we dat het een reële mogelijkheid is dat er bij ons of onze (strategische) partnerorganisaties grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt. Wij blijven ons inzetten voor het voorkomen hiervan. Zo is in 2018 ingevoerd dat alle medewerkers die namens het Liliane Fonds op reis gaan een Verklaring omtrent Gedrag moeten bezitten. Ook moeten we ervoor zorgen dat we in het geval van een daadwerkelijke melding snel kunnen reageren. Hier gaan we in 2019 mee aan de slag.

Werken aan kwaliteit: samen met Glory Tsangue, senior program manager van onze strategische partnerorganisatie CBCHS, bezoekt Steven van Berlekom in Kameroen een gezin dat deelneemt aan STEP. *foto: Liliane Fonds*

Dankzij onze handige vrijwilligers en enkele gulle sponsors, konden we in oktober onze multifunctionele boomhut in gebruik nemen. Voor alle bezoekers van onze openbare Theaterstadstuin een geweldige plek om te spelen en te ontspannen. En een inspirerende werkplek voor onze medewerkers.

foto: Liliane Fonds

MVO

Het Liliane Fonds hecht aan een duurzame bedrijfsvoering en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). We brengen dit op verschillende manieren in de praktijk:

Milieu

- Al ons papier en drukwerk is FSC-gecertificeerd.
- We werken zo veel mogelijk digitaal.
- Het Liliane Fonds compenseert de uitstoot van CO₂ die veroorzaakt wordt door onze vliegreizen.
- In en rondom ons kantoorpand kiezen we voor duurzame oplossingen. Zo hebben we energiebesparende verlichting, scheiden we afval, werken we vooral met milieuvriendelijke materialen en stimuleren we recycling.
- We stimuleren medewerkers gebruik te maken van openbaar vervoer.
- Samen met onze burens, de Koningstheateracademie, hebben we van de binnenplaats bij ons kantoor, een openbare Theaterstadstuin gemaakt.

Mensen

- Het Liliane Fonds hecht veel belang aan diversiteit op de werkvloer. Vanuit onze doelstelling stimuleren we vooral de arbeidsparticipatie van mensen met een beperking.
- Een van de selectiecriteria voor leveranciers is hun MVO-beleid.
- Naar aanleiding van een onderzoek naar de toegankelijkheid van ons kantoorpand zijn in 2018 verschillende aanpassingen gedaan, zoals het rolstoeltoegankelijk maken van de verschillende ingangen.
- Het Liliane Fonds werkt niet samen met bedrijven of organisaties die in verband gebracht kunnen worden met kinderarbeid of andere vormen van uitbuiting, milieuvervuiling, wapenhandel of dierenmishandeling.

Financieel beheer

Bij financieel beheer hechten we veel belang aan mens-, milieu- en diervriendelijke criteria. Daarbinnen wegen kinderrechten, waaronder die van kinderen met een beperking, verreweg het zwaarst. Als het, bijvoorbeeld bij de keuze van een nieuwe bank, vanwege risicospreiding niet mogelijk is om te handelen in overeenstemming met deze criteria, dan spreken we een bank nadrukkelijk aan op zijn handelwijzen.

Ondernemingsraad: de vinger aan de pols van onze organisatie

Namens alle medewerkers van het Liliane Fonds en MIVA houdt de ondernemingsraad de vinger aan de pols van zaken die impact hebben op medewerkers. "Het was een druk jaar voor de ondernemingsraad", zegt voorzitter Kees Karstel.

"Voor het Liliane Fonds en MIVA was 2018 sowieso een jaar waarin veel veranderde. Voor de buitenwereld was de meest in het oog springende verandering misschien wel de bestuurswisseling. Kees van den Broek nam afscheid als directeur-bestuurder en Steven Berdenis van Berlekom volgde hem op. Bij dit proces is de ondernemingsraad nauw betrokken geweest. De ondernemingsraad adviseerde over het gewenste profiel van de nieuwe bestuurder en voerde gesprekken met de door de Raad van Toezicht geselecteerde kandidaten. De keuze voor Steven was unaniem; zowel de Raad van Toezicht, het Managementteam als de ondernemingsraad kozen voor Steven als onze nieuwe directeur-bestuurder. Na deze directiewissel werd de agendavergadering tussen de directeur-bestuurder en de ondernemingsraad ingesteld. In dit overleg worden de gespreksonderwerpen geprioriteerd en voorbereid. Dat maakt de vergaderingen tussen directeur-bestuurder en de ondernemingsraad efficiënter en doelgerichter."

"De ondernemingsraad behandelde veel onderwerpen op het vlak van organisatie en arbeidsvoorwaarden. Alle medewerkers kunnen sinds 2018 hun vakkenis en professionaliteit verder ontwikkelen via een persoonlijk ontwikkelplan. De ondernemingsraad juicht de introductie van deze voorziening van harte toe.

Er is een begin gemaakt met de herziening van de arbeidsvoorwaarderegeling. De organisatie merkte namelijk dat deze onvoldoende aansluit op de huidige arbeidsmarkt en veranderde regelgeving. Bijvoorbeeld op het vlak van flexwerken, de omgang met woon- en werkafstanden en technische hulp-

middelen. De herziening van de Regeling wordt nu verder opgepakt door een werkgroep, waarin ook twee leden van de ondernemingsraad zitting hebben.

De verdere harmonisatie van de regelingen van het Liliane Fonds en MIVA kregen ook volop aandacht. Onder andere heeft de ondernemingsraad ingestemd met een wijziging van de ARBO-dienst en een reisverzekering voor MIVA-medewerkers. Daarnaast stemde de ondernemingsraad in met een aanpassing in de wervings- en selectieprocedure van het Liliane Fonds en MIVA. Binnen het Liliane Fonds is de doorstroom van vrijwilligers naar een betaalde functie naar tevredenheid. In de afgelopen tien jaar is ongeveer een derde van de medewerkers vanuit een vrijwilligersfunctie aangenomen in vaste dienst. De ondernemingsraad stemde ook in met de aanstelling van een nieuwe vertrouwenspersoon en het initiatief om medewerkers beter te informeren over de mogelijkheid om contact op te nemen met deze professionele vertrouwenspersoon en in welke mogelijke gevallen men dat kan doen."

"Integriteit van de organisatie is voor het Liliane Fonds en MIVA een cruciaal thema dat uitstijgt boven het belang van individuele werknemers, vindt de ondernemingsraad. Daarom heeft de ondernemingsraad ermee ingestemd dat medewerkers van het Liliane Fonds en MIVA die frequent reizen, een Verklaring Omtrent het Gedrag overleggen. Ook de veiligheid van onze medewerkers kreeg ruime aandacht. Op aandringen van de ondernemingsraad zijn de procedures rondom veiligheid aangescherpt, bijvoorbeeld wanneer een medewerker op reis in het buitenland terechtkomt in een noodsituatie. De verbetering van de procedures rondom de opening en sluiting van ons kantoor maakte het ook mogelijk om de werktijden te verruimen."

"Een heel praktisch onderwerp waarover de ondernemingsraad adviseerde, is de toegankelijkheid voor mensen met een beperking van ons kantoor in 's-Hertogenbosch. Die toegankelijkheid liet hier en daar nogal wat te wensen over. Zo was de hoofdingang lange tijd niet toegankelijk voor mensen die slecht ter been zijn of gebruik maken van een rolstoel. Met de aanleg van een nieuwe hellingbaan, rolstoeltoegankelijk toilet en automatische deuren is dat nu gelukkig verleden tijd."

De Ondernemingsraad van het Liliane Fonds bestond op 31 december 2018 uit (vanaf links): Géke Appeldoorn, Marije Koeman (vicevoorzitter), Maureen Verhoeve, Kees Karstel (voorzitter), Tineke Obers, Milou Rietveld en Nicky Bor (secretaris). foto: Liliane Fonds

Ambassadeurs brengen ons binnenste naar buiten

Onze ambassadeurs vragen, elk op hun eigen manier en vanuit hun specifieke achtergrond, aandacht voor de situatie van kinderen met een beperking in de armste landen van de wereld en voor het werk van het Liliane Fonds.

Erica Terpstra

Sinds 2009 brengt Erica ons werk met veel passie over het voetlicht. In 2018 onder andere als gast bij *Tijd voor MAX*, waar ze een persoonlijke boodschap kreeg van Matías. Op pagina 7 leest u zijn verhaal.

Monique Velzeboer

Voormalig shorttrackster Monique Velzeboer liep na een trainingsongeval een dwarslaesie op. Monique zet zich al vele jaren in voor het Liliane Fonds, in 2018 onder meer weer via de Kaag en Braassem Poldertocht.

Minke Boij

Als voormalig tophockeyster ziet Minke de overeenkomst tussen revalidatie en topsport: met allebei kun je je dromen waarmaken. In 2018 nam Minke na elf actieve jaren afscheid als ambassadeur, omdat dit niet meer te combineren is met haar andere werkzaamheden.

Jetta Klijnsma

In 2018 mochten we Jetta Klijnsma, commissaris van de Koning in Drenthe, opnieuw verwelkomen als onze ambassadeur. Ze bezocht in 2018 het project STEP in Oeganda.

Jaap Jongbloed

Presentator Jaap Jongbloed is sinds 1981 actief voor het Liliane Fonds. In die tijd werkte Jaap als ambassadeur onder andere mee aan vele tv-programma's en publieksacties. In 2018 besloot hij zijn veelzijdige ambassadeurschap te beëindigen "om ruimte te maken voor de nieuwe generatie".

Jaap Jongbloed: "Mijn eerste kennismaking met het Liliane Fonds was toen ik werkte als verslaggever voor TROS Aktua. Het was 1981 en we hadden gehoord over een mevrouw die kinderen wilde helpen die, net als zijzelf, een beperking hadden. Daar wilde ik meer van weten. En zo zat ik opeens in Vlijmen aan de keukentafel bij Lieke Brekelmans. Voor haar lagen veertien fotootjes van veertien kinderen die ze wilde helpen. Dat raakte me, die mevrouw met haar fotootjes."

"Na die eerste reportage bleef ik het Liliane Fonds volgen. Onze band werd definitief bekrachtigd tijdens een reportagereis naar Burkina Faso, in 1985. Daar ontmoette ik een jongen, Saviel. Een ontmoeting met een kleine jongen die grote indruk op me maakte. Voor mijn gevoel stond Saviel min of meer symbool voor al die duizenden kinderen die het Liliane Fonds inmiddels steunde. Hij had geen gemakkelijk leven, door zijn beperking en de grote armoede waarin hij opgroeide. Maar tegelijk was hij ook vol levenslust en straalde hij hoop uit op een betere toekomst."

"In de jaren daarna ben ik als ambassadeur nog vaak voor het Liliane Fonds op pad geweest en ben ik in Nederland bij veel uiteenlopende publieksacties en evenementen betrokken geweest. Een van de dingen die mij dan steeds weer opvallen, is hoeveel mensen zich als vrijwilliger inzetten voor het Liliane Fonds. Dat vind ik echt ontzettend bijzonder. Die mensen zijn echt een voorbeeld voor mijzelf, in mijn eigen leven."

"Terugkijkend op de voorbije 38 jaar zie ik veel veranderingen. Bijvoorbeeld hoe enorm het Liliane Fonds zich heeft ontwikkeld. De organisatie is de keukentafel al lang ontgroeid en veel professioneler en effectiever geworden. Tegelijkertijd heeft de organisatie een eigen, bescheiden karakter vast weten te houden. Die eigenheid en herkenbaarheid is heel waardevol in een wereld die steeds verder commercialiseert, denk ik. Daarom hoop ik dat het Liliane Fonds dat karakter vast kan houden, ook bij wisselingen in de organisatie."

"Naast alle veranderingen zijn er helaas ook dingen die nog hetzelfde zijn als toen in 1981. Als ik nu bijvoorbeeld in Burkina Faso kom, is het land nog steeds arm, en is er nog steeds behoefte aan een organisatie als het Liliane Fonds, die opkomt voor kinderen met een handicap. Maar ik hoop dat we in de afgelopen jaren samen wel iets hebben kunnen veranderen in hoe mensen denken over kinderen met een handicap".

Op reportage in Burkina Faso in 1985 ontmoet Jaap Jongbloed Saviel. "Daar is mijn band met het Liliane Fonds definitief bekrachtigd." foto: Liliane Fonds

VI Verslag Bestuur en Raad van Toezicht

Algemeen

Governance

Het Liliane Fonds wordt bestuurd volgens het Raad van Toezichtmodel. 'Bestuur en uitvoering' zijn gescheiden van 'toezicht'. De directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht hebben verschillende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

- De directeur-bestuurder zet de koers van het Liliane Fonds uit, verwerft, beheert en besteedt de benodigde middelen, en zorgt dat de organisatie adequaat functioneert.
- De Raad van Toezicht geeft advies, en houdt vooraf én achteraf toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder, het functioneren van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken bij het Liliane Fonds.

De verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is vastgelegd in de statuten en nader uitgewerkt in het Reglement van de Raad van Toezicht en het Directiereglement. De samenwerking tussen de directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht krijgt daarnaast vorm in de praktijk, waarbij vanuit transparantie en wederzijds vertrouwen (kritisch) invulling wordt gegeven aan het besturen van de organisatie, het afleggen van verantwoording hierover en het houden van toezicht hierop.

Vanaf 2018 vormen het Liliane Fonds en de Stichting MIVA een personele unie: de directeur-bestuurder en de afdelingsmanagers van het Liliane Fonds vervullen hun functies ook voor MIVA. De Raden van Toezicht van beide organisaties bestaan uit dezelfde voorzitter en leden.

Extern toezicht

Jaarlijks vindt een accountantscontrole bij het Liliane Fonds plaats. In 2018 is deze controle verricht door Dubois & Co Registeraccountants. Omdat het Liliane Fonds CBF erkenning heeft, wordt er ook door het Centraal Bureau Fondsenwerving gecontroleerd en wordt beoordeeld of het Liliane Fonds aan de eisen van de erkenning voldoet.

Codes en richtlijnen

Het Liliane Fonds is aangesloten bij Goede Doelen Nederland, de brancheorganisatie van de Nederlandse goede doelen. Ook is het Liliane Fonds lid van Partos, de branchevereniging voor organisaties werkzaam in de sector Internationale Samenwerking. Naast alle relevante wettelijke bepalingen (zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming) volgt het Liliane Fonds de relevante codes en richtlijnen, waaronder de SBF-Code voor Goed Bestuur, de Erkenningsregeling Goede Doelen, de Richtlijn Financieel Beheer van Goede Doelen Nederland en de Regeling beloning directeuren van Goede Doelen Nederland.

Samenstelling bestuur:

Tot 1 juni 2018 was directeur-bestuurder:

de heer C.J. (Kees) van den Broek

tevens directeur-bestuurder MIVA

Nevenfuncties (tot 1 juni 2018):

- voorzitter van de Stichting *Dutch Coalition on Disability and Development* (DCDD)
- Lid van het bestuur van Partos (branchevereniging voor ontwikkelingssamenwerking)

Kees van den Broek. foto: John van Hamond

en per 1 juni 2018 is directeur-bestuurder:

de heer S.H. (Steven) Berdenis van Berlekom

tevens directeur-bestuurder MIVA

Nevenfuncties (per 1 juni 2018):

- Lid van het bestuur van de Stichting *Dutch Coalition on Disability and Development* (DCDD)
- Lid van het bestuur van de Stichting *Community Based Rehabilitation* (CBR) *Global Network Foundation*
- Senior Expert bij *PUM Netherlands Senior Experts*
- Docent van de cursus 'Meer dan Medisch, leiderschapslessen voor revalidatieartsen'
- Lid van het bestuur van de Stichting *Rotterdams Kinderrevalidatie Fonds Adriaanstichting*

Steven Berdenis van Berlekom. foto: Ronnie Dankelman

Verslag van het bestuur

Ook in 2018 heeft het bestuur in samenwerking met het managementteam zich ingezet om zo goed mogelijk invulling te geven aan de missie van het Liliane Fonds. Het streven is een optimale besteding van de middelen en een optimale relatie met belanghebbenden, zowel in de landen van de strategische partners als in Nederland.

Strategische ontwikkelingen

Samenwerking met lokale partnerorganisaties

Waar het Liliane Fonds begon met directe, individuele, concrete hulp door persoonlijke inzet van lokale contactpersonen is tegenwoordig de hulp voor kinderen en gezinnen georganiseerd via een netwerk van toegewijde partnerorganisaties.

In veel van de 38 landen waarin het Liliane Fonds in 2018 zijn werkterrein heeft, werkt het met een of twee strategische partnerorganisaties. Deze SPO's zijn bij voorkeur voortrekkers in hun land voor bijvoorbeeld sociale netwerken, zorgverlening, onderwijs of armoedebestrijding.

De Strategische Partner Organisaties zijn verenigd in het Liliane Inclusive (LINC) netwerk (zie pagina 9). LINC biedt de partners mogelijkheden om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke aanvragen voor institutionele fondsen in te dienen en bundeling van krachten bij belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding.

Met het LINC-netwerk bouwt het Liliane Fonds verder aan het verbeteren van de hulp aan kinderen met een beperking in lage-inkomenslanden. Het prijst zich gelukkig met de steun van heel veel Nederlanders, Nederlandse gezinnen en Nederlandse bedrijven, instituten en stichtingen, die bereid zijn om het Liliane Fonds de financiële mogelijkheden te bieden om dit werk te doen. Tegelijkertijd beseft het Liliane Fonds dat de steun uit de Nederlandse samenleving de opdracht met zich mee brengt om ook te werken aan structurele (lokale en nationale) oplossingen voor de hulp aan kinderen en gezinnen. Die doelstelling wordt gedeeld door de LINC-partners.

Samenwerking met MIVA

Vanaf 2018 is er een formalisering van de al in 2015 ingezette samenwerking met MIVA. Er is een nieuwe bestuurlijke structuur voor de Stichtingen Liliane Fonds en MIVA: de personele unie met dezelfde directeur-bestuurder voor beide organisaties. Binnen de personele unie met het Liliane Fonds blijft MIVA een aparte stichting en een onderscheiden merk. Beide organisaties hebben een gezamenlijke agenda. Binnen deze agenda ondersteunt en versterkt MIVA met transport- en communicatiemiddelen. Fondsen van MIVA worden in toenemende mate besteed via de strategische partnerorganisaties van het Liliane Fonds. Door vanuit een verschillende invalshoek te werken aan hetzelfde doel, vullen het Liliane Fonds en MIVA elkaar aan en versterken ze elkaar.

De kracht van mensen

De kracht van het Liliane Fonds en MIVA is de kracht van mensen. Van vrijwilliger in 's-Hertogenbosch, een moeder van een kind in India, een veldwerker in Oeganda, een burgemeester in Guatemala, overal zie je dat er iets gebeurt doordat bevlogen, gemotiveerde mensen (jong en oud) hun schouders eronder zetten en hun energie erin steken. Jaap Jongbloed beschrijft het op bladzijde (37): zijn verbazing over de grote belangeloze inzet van vrijwilligers voor het Liliane Fonds. Wij zijn er trots op dat zo veel mensen jong of oud met ons mee willen werken, direct met hoofd en/of handen of door ons moreel of financieel te ondersteunen.

Bestedingen 2018

Om te zorgen dat middelen die het Liliane Fonds worden toevertrouwd om zijn doelstelling waar te maken, zo goed mogelijk worden besteed, is een planning en controlcyclus ingericht.

Het Liliane Fonds besteedde in 2018 inclusief toegerekende kosten € 18,2 miljoen aan haar doelstellingen. Hiervan is 91 procent (€ 16,6 miljoen) besteed in de landen waar wij actief zijn en 9 procent (€ 1,6 miljoen) aan voorlichting in Nederland.

Bestedingen buitenland

De bestedingen in de landen waar wij actief zijn waren 5 procent lager dan in 2017 (€ 17,6 miljoen) en 2 procent lager dan we voor 2018 hadden begroot (€ 16,9 miljoen). De bestedingen binnen de jaarplannen zijn gedaald zoals ook was begroot.

De bestedingen aan 'extra aanvragen'² - begroot € 4,2 miljoen, besteed € 4 miljoen - zijn iets lager omdat in de loop van 2018 een aantal projecten 'on hold' zijn gezet, omdat de inkomsten uit institutionele fondsenwerving waarmee deze gefinancierd zouden worden, in het begin van het jaar nog niet zeker waren.

Bestedingen aan voorlichting in Nederland

De bestedingen aan voorlichting waren € 1,6 miljoen (4 procent) lager dan in 2017 (€ 1,7 miljoen) en lager dan begroot (€ 1,8 miljoen). De verklaring hiervoor is dat er minder geld is uitgegeven aan de nieuwe campagne 'Wat Wil jij Later worden?' dan we vooraf inschatten dat nodig zou zijn.

Baten 2018

Onze totale baten in 2018 bedroegen € 20,9 miljoen. Daarmee zijn ze 5 procent lager dan in 2017 (€ 22 miljoen) en 4 procent hoger dan we hadden begroot (€ 20,2 miljoen). De daling ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk verklaard door de extra toekenning in 2017 van de Nationale Postcodeloterij van € 1,8 miljoen voor albinisme in Tanzania.

Steun van particulieren

In 2018 steunden particulieren het Liliane Fonds met in totaal € 14,2 miljoen. Hiermee is het totaal van hun bijdragen € 1,2 miljoen hoger dan in 2017 (€ 13 miljoen) en hoger dan voor 2018 was begroot (€ 12,6 miljoen).

2 SPO's kunnen na vaststelling van hun jaarplannen nog extra aanvragen doen in het kader van het programma dat het Liliane Fonds ondersteunt. Ook bestedingen via extra aanvragen komen direct of indirect ten goede aan de versterking van kinderen met een beperking.

De € 14,2 miljoen aan bijdragen van particulieren bestond voor € 7,3 miljoen uit donaties en giften en voor € 6,9 miljoen uit baten uit nalatenschappen. Voor beide categorieën geldt dat de inkomsten hoger waren dan in 2017 (respectievelijk 3% procent en 18% procent) en in totaal 13% hoger waren dan begroot.

In 2018 maakten 83.185 particuliere donateurs een of meer bijdragen over. Dit is een lichte stijging (1 procent) ten opzichte van 2017 (82.725 'gevende' donateurs). Het aantal nieuwe nalatenschappen steeg van 140 in 2017 naar 155 in 2018.

Steun van bedrijven

De bijdragen van bedrijven daalden van € 0,44 miljoen in 2017 naar € 0,36 miljoen in 2018. Ze bleven achter bij de begroting voor 2018 (€ 0,52 miljoen). De inkomsten bleven achter bij de begroting, omdat één bedrijf zijn besluit om een groot bedrag te doneren heeft uitgesteld tot 2019.

Steun van loterijorganisaties

Het Liliane Fonds is beneficiënt van de Nationale Postcode Loterij. De bijdragen van de Nationale Postcode Loterij bedroeg in 2018 € 1,35 miljoen. Dat is conform de begroting voor 2018.

Subsidies van overheden

Het Liliane Fonds ontving in 2018 geen overheidssubsidie.

Baten van verbonden organisaties zonder winststreven

Het gaat hier om de bijdrage van onze samenwerkingspartner MIVA die grotendeels via onze strategische partnerorganisaties (SPO's) wordt besteed. In 2018 was dit een bedrag van € 1,1 miljoen. Dit is meer dan in 2017 (€ 1 miljoen) en gelijk aan begroting.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

De bijdragen van (met name) stichtingen kwamen in 2018 uit op € 3,8 miljoen. Hiermee zijn ze lager (17 procent) dan was begroot (€ 4,6 miljoen), en lager dan in 2017 (€ 4,5 miljoen). Een aantal organisaties doneerde minder aan het Liliane Fonds dan in andere jaren.

Bestedingspercentage

De bestedingsratio over de baten³ komt voor 2018 uit op 87 procent. Dit is gelijk aan 2017 (87 procent) maar minder dan we hadden geraamd (93 procent) als gevolg van hogere baten.

Kosten 2018

Kosten werving

Het percentage wervingskosten steeg van 11,9 procent in 2017 naar 15 procent in 2018. Begroot was 17,3 procent. In 2018 hebben we een extra investering gedaan in het werven van donateurs om onze achterban (en daarmee ons draagvlak) te vergroten en onze inkomsten op de langere termijn te verhogen. Dit verklaart de stijging in de wervingskosten.

Kosten eigen organisatie

De totale kosten eigen organisatie (€ 4,6 miljoen) zijn 13,8 % procent gestegen ten opzichte van 2017 (€ 4,1 miljoen) maar zijn onder de begroting voor 2018 (€ 4,7 miljoen). De stijging van de kosten eigen organisatie is voornamelijk het gevolg van een stijging van het aantal fte's en daarmee gepaard gaande personeelskosten (zoals begroot). De stijging van het aantal fte's is vooral het gevolg van het meer multidisciplinair gaan werken bij de afdeling Internationale Partnerschappen en Programma's.

De kosten eigen organisatie worden conform de richtlijn van Goede Doelen Nederland toegerekend. Per saldo resteert in 2018 een bedrag van kosten beheer en administratie van € 624.000 (onder begroting).

Kostenpercentage Beheer en Administratie

Het kostenpercentage Beheer en Administratie was 2,8 procent. Dit is hoger dan in 2017 (2,5 procent) en gelijk aan de begroting. De kosten Beheer en Administratie zijn kosten van de eigen organisatie die niet kunnen worden toegerekend aan de bestedingen aan de doelstelling(en) of aan de werving van baten. Het Liliane Fonds hanteert voor het kostenpercentage Beheer en Administratie een eigen (maximum)norm van 6,5 procent. Het kostenpercentage blijft in 2018 met 2,8% ruim onder de interne norm.

Risicobeheersing

Het Liliane Fonds opereert in een sector met specifieke risico's en onzekerheden. Een belangrijk risico dat we lopen, is dat geld dat ons is toevertrouwd, onrechtmatig wordt besteed. Maatregelen om dit te voorkomen en te beheersen, zijn met name een strenge selectie en screening van Zuidelijke partners, contracten met heldere afspraken, tussentijdse monitoring, strikte eisen aan rapportages, (ook externe) audits en evaluaties, en een sanctie- en anti-corruptiebeleid. Op overige risico's en de beheersingsmaatregelen ervan, wordt eerder in dit jaarverslag dieper ingegaan.

Toekomstplannen

In 2018 is een beknopt beleidskader 2018-2020 vastgesteld voor het Liliane Fonds en MIVA. De twee organisaties hebben elk een eigen jaarplan 2019 gemaakt. Het belangrijkste uitgangspunt is kinderen en ouders centraal te stellen in ons handelen. Daarnaast streven we naar een gelijkwaardig partnerschap met de strategische partnerorganisaties. Ook willen we de opgebouwde kennis en kunde over meerdere thema's van het werk voor kinderen met een beperking delen met partnerorganisaties en daarbuiten.

De doelstellingen voor 2019 worden nader toegelicht in de vooruitblik in het jaarverslag.

Steven Berdenis van Berlekom

's-Hertogenbosch, 25 juni 2019

Verslag van de Raad van Toezicht

Werkgever, toezichthouder, klankbord. De Raad van Toezicht wil elk van deze rollen zo goed mogelijk vervullen. Daarom reikt de betrokkenheid van de leden verder dan de reguliere vergaderingen. In 2018 was er een strategische themabijeenkomst met directie en interne experts. Ook was er het jaarlijkse overleg met de Ondernemingsraad (OR) met een vertegenwoordiging van de Raad van Toezicht. Een uit de Raad gevormde selectiecommissie heeft een opvolger gezocht voor de in 2018 terugtrekkende directeur-bestuurder Kees van den Broek. Per 1 juni 2018 is Steven Berdenis van Berlekom benoemd tot nieuwe directeur-bestuurder.

1 Samenstelling Raad van Toezicht

In het verslagjaar is de samenstelling van de Raad van Toezicht ongewijzigd gebleven.

Op 31 december 2018 bestond de Raad uit 7 personen:

de heer J.H. (Jack) van Ham (voorzitter)

oud-directeur ICCO en Nederlandse Rode Kruis

Huidige activiteiten:

- voorzitter Raad van Toezicht S&L Zorg
- lid adviescommissie COS (Commissie Ontwikkelingssamenwerking van Adviesgroep Internationale Vraagstukken, AIV)
- oprichter/eigenaar COADIN (coaching, advies en interim)
- bestuurslid stichting Multatuli Lezing Breda

mevrouw mr. Y.E. (Yvonne) Cox-Vleeshouwers

notaris bij Hoffspoor notarissen in Rosmalen, gemeente 's-Hertogenbosch

Nevenfuncties:

- bestuurslid Stichting Marten & Dimitri
- parttime docent recht aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen

mevrouw R. (Reni) de Boer

freelance spreker en schrijver, voorvechter gelijke rechten voor mensen met een beperking

Nevenfuncties:

- voorzitter Stichting Lekker Stuk

de heer drs. P.H. (Paul) Stamsnijder

founding partner Reputatiegroep

Nevenfuncties:

- voorzitter Reünistenvereniging Utrechtsch Studenten Corps
- voorzitter Raad van Toezicht Saltro diagnostisch centrum
- programmadirecteur Master of Reputation Management bij European Institute for Brand Management (EURIB)
- lid Raad van Toezicht Kwadrant Groep

de heer H.A.C. (Albert) Rommers RA

zelfstandig registeraccountant/ bedrijfsadviseur bij Accountenz

Nevenfuncties:

- penningmeester Stichting Natural Livestock Farming en Stichting Platform Natuurlijke Veehouderij

mevrouw drs. J.A. (Jannie) Riteco

Voorzitter Raad van Bestuur De Waerden

Nevenfuncties:

- lid Raad van Toezicht Stichting RESPONZ
- Lid Raad van Toezicht Stichting Wemos
- Lid Raad van Toezicht Stichting SWZ

De heer P.J.M. (Piet) Kuijper

Oud-voorzitter bestuur MIVA

Huidige activiteiten:

- Voorzitter bestuur netwerk DAK
- Vicevoorzitter Justice and Peace Nederland
- Bestuurslid De KIM
- Projectcoördinator Socires
- Voorzitter Parochiële Caritas Stad Utrecht

naam	aantreden	herbenoeming	aftreden
J.H. van Ham	2011	2015	2019
Y.E. Cox-Vleeshouwers	2011	2015	2019
P.H. Stamsnijder	2014	2018	2022
R. de Boer	2014	2018	2022
H.A.C. Rommers	2015	2019	2023
J.A. Riteco	2017	2021	2025
P.J.M. Kuijper	2017	2021	2025

2 Werkzaamheden Raad van Toezicht

Overleg met de directeur-bestuurder

In 2018 waren er vijf reguliere vergaderingen. Terugkerende agendapunten waren de periodieke managementinformatie, de integratie van MIVA, en de netwerkvorming van Zuidelijke partners.

Themabijeenkomst

Onderwerp van de themabijeenkomst was het verder vormgeven van de vier regionale netwerken in het LINC (Liliane Foundation Inclusion Network). De Raad is hierover in gesprek gegaan met de stuurgroep, bestaande uit de chairs van de regionale netwerken. Daarbij is de balans tussen capaciteitsversterking van de SPO's en de individuele ondersteuning aan kinderen nader besproken.

Overleg en kennisdeling tussen de stuurgroep van LINC en de Raad van Toezicht van het Liliane Fonds in september 2018. foto: Liliane Fonds

Overleg met het medezeggenschapsorgaan

De ondernemingsraad ontmoet (minimaal) één keer per jaar de Raad van Toezicht, zo ook in 2018. De ondernemingsraad wordt tijdig en goed bij relevante besluitvorming betrokken, zo komt uit het gesprek van de Raad met de ondernemingsraad naar voren. De ondernemingsraad heeft ook een belangrijke rol gespeeld bij de selectie van de nieuwe directeur-bestuurder.

3 Samenstelling en werkzaamheden commissies

Om de taak van de Raad van Toezicht goed uit te kunnen voeren, is een aantal taken belegd in commissies, te weten: de selectie- en remuneratiecommissie en de financiële auditcommissie. De commissies bereiden de behandeling van specifieke onderwerpen en thema's voor ten behoeve van de vergadering van de voltallige Raad van Toezicht.

Selectie- en remuneratiecommissie: Benoeming nieuwe directeur-bestuurder

De Raad van Toezicht heeft in samenwerking met een extern adviesbureau een opvolger gezocht voor Kees van den Broek, die in het verslagjaar - na 12 jaar leiding te hebben gegeven aan het Liliane Fonds - is teruggetreden als directeur-bestuurder. Belanghebbenden van binnen en buiten de organisatie is gevraagd om input voor de profielschets van de nieuwe directeur. Ook direct belanghebbenden (MT en OR) hebben met de geselecteerde kandidaten gesproken. De uiteindelijke (en unanieme) keuze was aan de selectiecommissie van de Raad van Toezicht: per 1 juni 2018 is Steven Berdenis van Berlekom aangetreden als nieuwe directeur-bestuurder. Hij was tot dan lid van de Raad van Bestuur van De Hoogstraat Revalidatie.

Financiële auditcommissie:

Gedurende 2018 bestond de financiële auditcommissie uit de heer H.A.C. Rommers RA, voorzitter, en de heer J.H. van Ham. De financiële auditcommissie vergaderde in 2018 twee keer. Aanwezig bij de vergaderingen waren de directeur-bestuurder en de manager Bedrijfsvoering. Conform haar opdracht hield de commissie toezicht op de kwaliteit van de financiële verslaggeving en het risicomanagement van de organisatie. De financiële auditcommissie heeft ook overlegd met de accountant om de bevindingen vanuit de accountantscontrole te bespreken.

4 Evaluaties

Evaluatie directie

De Raad van Toezicht beoordeelt jaarlijks het functioneren van de directeur-bestuurder. In 2018 is vastgesteld dat de toezichthouders tevreden zijn over de wijze waarop het Liliane Fonds is geleid en waarop wordt gewerkt aan de realisering van doelen en ambities.

5 Bezoldiging

In overeenstemming met het beleid heeft er in 2018 geen bezoldiging plaatsgevonden van de leden van de Raad van Toezicht. Leden van de Raad van Toezicht kunnen een beroep doen op een vergoeding van jaarlijks € 1.500 voor de voorzitter en € 750 voor de overige leden van de Raad. Het merendeel maakt daar in de praktijk geen gebruik van.

De Raad van Toezicht bepaalt het salaris van de directeur-bestuurder en hanteert hiervoor een berekeningsmethodiek conform de 'Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties' van Goede Doelen Nederland.

6 Verklaring Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht verklaart zich akkoord met het jaarverslag 2018 en de jaarrekening 2018, met inachtneming van de verklaring van Dubois & Co. Registeraccountants over de jaarrekening en het jaarverslag.

's-Hertogenbosch, 25 juni 2019

VII Vooruitblik

Onze plannen en doelen voor 2019

Het Liliane Fonds vertaalt zijn visie, missie en kernstrategie in concrete doelstellingen. Om deze doelstellingen te verwezenlijken, is in 2017 een meerjarenbeleidsplan voor de periode 2018-2020 vastgesteld. In 2018 is daar nadere invulling aan gegeven met een beleidskader. Het meerjarenbeleidsplan en het beleidskader vormen samen het uitgangspunt voor het jaarplan van 2019. Hierin bepalen we waar we het komende jaar, naast de reguliere activiteiten, extra nadruk op gaan leggen.

De belangrijkste doelen uit het jaarplan voor 2019 zijn:

Aantoonbaar maken resultaten ondersteuning aan kinderen en hun families

In toenemende mate gebruiken we verschillende middelen om de resultaten van de ondersteuning aantoonbaar te maken. Allereerst worden hiervoor de programma-evaluaties gebruikt. De belangrijkste conclusies uit de programma-evaluaties van 2018 zijn te lezen op pagina 15. Pilotprojecten zoals STEP (zie pagina 18) worden zorgvuldig gemonitord en geëvalueerd om daarna te beslissen of en zo ja hoe we het initiatief op grotere schaal kunnen implementeren.

Ook het resultatenraamwerk is een belangrijk middel dat de resultaten beschrijft die het Liliane Fonds, de strategische partnerorganisaties en de uitvoerende partnerorganisaties elk op hun eigen niveau moeten behalen om de uiteindelijke doelstelling te behalen. Dit resultatenraamwerk is in 2017 geïntroduceerd en 2018 is het eerste jaar waarover we volledige gegevens hebben. Deze worden in 2019 geanalyseerd en gecommuniceerd.

Het Liliane Fonds financiert verschillende projecten op actuele thema's binnen de internationale samenwerking. In een aantal landen zijn er specifieke thematische projecten die door het Liliane Fonds intensief gevolgd worden. Het betreft de thema's Seksuele gezondheid en rechten (projecten in Bangladesh, Nicaragua en Indonesië), onderwijs (projecten in Kameroen en India) en rampenpreventie (projecten in Filippijnen en Bangladesh). Deze projecten worden in 2019 verder opgevolgd. *Best practices* worden gedocumenteerd in korte publicaties. In 2019 gaan we onderzoek faciliteren naar wat het best werkt op het gebied van inclusief onderwijs en documenteren we de concrete resultaten van 'Wij trekken aan de bel' via stories of change.

Ontwikkeling van de strategische partnerorganisaties

Een belangrijk element in het plan voor 2019 is het gelijkwaardig partnerschap met onze strategische partnerorganisaties. Zowel intern in 's-Hertogenbosch als in gesprek met onze partnerorganisaties gaan we verkennen hoe we naar een echt gelijkwaardig partnerschap toe kunnen groeien. De gewenste inbreng van ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld door versteviging van de rol van *Disabled People Organisations* wordt hierin meegenomen.

In 2019 lopen de overeenkomsten met een aantal strategische partnerorganisaties af. In deze landen wordt een organisatie-assessment uitgevoerd met daaruit voortkomend suggesties voor organisatieversterking. We zullen besluiten of de samenwerking met een aantal strategische partnerorganisaties zal worden voortgezet.

We gaan ook op een andere manier samenwerken met een aantal voormalige strategische partnerorganisaties. Met deze

Leerlingen van de Ashan Sadan School in India trekken aan de bel voor toegankelijk, inclusief onderwijs. foto: Liliane Fonds

Begroting 2019 (in €)

	begroting 2019
Baten	
totaal baten van particulieren	12.750.000
baten van bedrijven	520.000
baten van loterijorganisaties	1.350.000
baten van verbonden organisaties zonder winststreven	1.270.000
baten van andere organisaties zonder winststreven	4.690.000
som der baten	20.580.000
Lasten	
<i>besteed aan doelstellingen</i>	
bestedingen binnen jaarplannen	12.787.123
bestedingen extra aanvragen	4.108.118
voorlichting	1.830.603
	18.725.844
Kosten werkorganisatie	
wervingskosten	3.666.355
kosten beheer en administratie	600.662
	4.267.017
som der lasten	22.992.861
<i>saldo voor financiële baten en lasten</i>	-2.412.861
saldo financiële baten en lasten	0
saldo baten en lasten	-2.412.861

Breaking down Barriers onderzocht onder andere de integratie van agenten met een beperking in het politiekorps van Freetown, Sierra Leone.

foto: Liliane Fonds

Breaking down Barriers kreeg begin 2019 een mooie erkenning. Het leertraject werd verkozen tot winnaar van de Impact Challenge Award. De Impact Challenge Award is een nationale onderscheiding voor Nederlandse goedbedoelenorganisaties die een scherp oog voor de effectiviteit van hun strategieën hebben. Trots namen Nicky Bor (met oranje feestmuts), Anneke Donker (met cheque) van het Liliane Fonds en Willem Elbers (geheel rechts) van het Afrika-Studiecentrum Leiden de prijs in ontvangst, in aanwezigheid van onder anderen een trotse Steven van Berlekom (tweede van rechts). Lees meer op www.impact-challenge.nl. foto: Jostijn Ligtfoot

Breaking down barriers

Onderzoek dat barrières afbreekt

De onderzoekers van *Breaking down Barriers*, ons internationale leertraject over lobby en advocacy, ronden in 2018 vijf onderzoeken af. Belangrijke onderzoeken die bijdragen aan een grotere expertise van het Liliane Fonds én zijn strategische partners.

Het Liliane Fonds werkt in het traject *Breaking down Barriers* samen met het Afrika-Studiecentrum Leiden (Universiteit Leiden), Cameroon Baptist Convention Health Services (Kameroen), One Family People (Sierra Leone), Cheshire Homes Zambia Society (Zambia) en drie academische partners in deze landen. Het traject startte in 2015 en duurt vier jaar.

Het doel van *Breaking down Barriers* is de expertise op het gebied van advocacy van het Liliane Fonds en zijn strategische partners verder te vergroten door middel van wetenschappelijk onderzoek. Gedurende de gehele projectperiode vinden zo'n veertien onderzoeken plaats in Sierra Leone, Zambia en Kameroen, die samen bijdragen aan een antwoord op de vraag hoe je op een zo effectief mogelijke

manier aan advocacy kunt doen voor kinderen met een beperking. De bevindingen worden gepubliceerd in drie talen op www.barriersfree.org. Daarnaast heeft het Liliane Fonds op basis van de onderzoeken een cursus ontwikkeld voor zijn partners. In 2018 deden onze strategische partnerorganisaties uit Kenia, Oeganda, Ethiopië, Ghana en Rwanda hieraan mee.

In 2018 werden de volgende onderzoeken afgerond:

- In Sierra Leone werd onderzoek gedaan naar de integratie van agenten met een beperking in het politiekorps in Freetown.
- Een ander onderzoek in Sierra Leone betrof de vrouwenbeweging. Hier werd duidelijk hoezeer meisjes met een beperking dubbele discriminatie ondervinden.
- In Zambia vond onderzoek plaats naar de betekenis van rolmodellen.
- Ook werd in Zambia het effect onderzocht van het trainen van jongeren met een beperking om op te komen voor hun rechten.
- In Kameroen deed een student onderzoek naar belangenorganisaties van mensen met een beperking. Uit dat onderzoek werd duidelijk dat er ook

binnen deze belangengroepen naar kinderen en jongeren nauwelijks geluisterd wordt. Jongeren met een beperking worden buitengesloten op basis van hun beperking en op basis van hun leeftijd.

Een van de belangrijkste inzichten uit verschillende onderzoeken is 'intersectionaliteit'. Dit houdt in dat kinderen en jongeren niet alleen uitgesloten worden door hun beperking. Andere factoren spelen hierbij ook een grote rol. Zo hebben meisjes met een beperking het vaak dubbel zwaar. Als je de reden van uitsluiting wilt begrijpen, moet je verder kijken dan de beperking alleen. In 2018 heeft het Liliane Fonds een projectvoorstel uitgewerkt over dit onderwerp. Het tweejarige project *Voices for Inclusion* wordt gefinancierd door VOICE en start in 2019 in nauwe samenwerking met *Dutch Coalition on Disability and Development*. In dit traject zal het Liliane Fonds in vijf landen belangengroepen uit verschillende sectoren met elkaar in contact brengen, zodat ze van elkaars *best practices* kunnen leren. Het project wordt afgesloten met een feestelijk event in Nederland.

Patience staat altijd klaar voor Dieu Merci.
foto: Jan-Joseph Stok

Dieu Merci voelt zich thuis in de werkplaats van 'de oudjes'. foto: Jan-Joseph Stok

Bij Dieu Merci ging weer een lichtje branden

De interesse voor stroompjes, pulsjes en het overbrengen van signalen zat er al vroeg in bij Dieu Merci (20). Als kleine jongen deed hij niets liever dan knutselen met lampjes en batterijen. Gaandeweg werd hij steeds meer bedreven met elektronica. Tegelijkertijd

Dieu Merci laat van zich horen.
foto: Jan-Joseph Stok

zat hij met een onoplosbare kortsluiting in zijn eigen lichaam. Als baby liep Dieu Merci namelijk polio op.

Nog iedere dag heeft hij te kampen met de gevolgen van de ziekte. Dieu Merci kan niet zelfstandig lopen. Door vergroeiingen heeft hij ook steeds meer moeite met allerlei dagelijkse dingen. Zijn moeder helpen in het huishouden gaat bijvoorbeeld steeds moeizamer. Maar Dieu Merci staat niet stil: hij volgt een universitaire studie en specialiseert zich in elektronica. Onze uitvoerende partnerorganisatie in de Congolese hoofdstad Kinshasa, OMD Caritas, ondersteunt Dieu Merci door het collegegeld te vergoeden, net zoals ze eerder zijn schoolgeld betaalde. Daarnaast kan hij altijd terecht bij Patience van de partnerorganisatie, als hij bijvoorbeeld medische vragen heeft. Patience helpt ook bij het vinden en financieren van hulpmiddelen, zoals krukken, waarmee hij mobiel blijft. Steun die het verschil maakt voor Dieu Merci. Het betekent dat hij kan blijven werken aan zijn toekomstdroom: technicus worden. Zijn ouders accepteerden hun zoon zoals hij was en aan liefde was er in het gezin geen gebrek. Wel aan geld. Zeker na het overlijden van zijn vader,

toen Dieu Merci nog erg jong was. En nu is het gezin ook nog het huis uitgezet.

In een oude school vonden ze tijdelijk onderdak, maar de zorgen over de toekomst blijven.

Liever kijkt Dieu Merci naar de toekomst. Na zijn studie wil hij zo snel mogelijk aan de slag. Misschien zet hij wel samen met een paar studievrienden een bedrijfje op. Aan praktijkervaring ontbreekt het hem in ieder geval niet: inmiddels heeft hij een leerzame stage gelopen bij een radiostation. En als hij niet in de collegebanken zit, is hij meestal in de werkplaats in de buurt te vinden, waar hij de oudere techneuten helpt bij allerhande reparaties. In die werkplaats voelt Dieu Merci zich als een vis in het water. Hij leert veel van 'de oudjes', zoals hij hen grappend noemt.

Het programma van het Liliane Fonds in Congo wordt mogelijk gemaakt door de AFAS Foundation. Lees meer over onze samenwerking met de AFAS Foundation op pagina 25.

VIII Financiële informatie 2018

Samengevatte jaarrekening

De samengevatte jaarrekening is een samenvatting van de volledige jaarrekening van het Liliane Fonds over het boekjaar 2018. Er zijn in Nederland geen algemeen vastgestelde criteria voor het opstellen van samengevatte financiële overzichten. Daarom heeft het Liliane Fonds deze criteria zelf ontwikkeld. Het doel van deze samenvatting is inzicht te geven aan bestaande en potentiële donateurs van het Liliane Fonds, en aan andere lezers van het jaarverslag. De gehanteerde criteria en het aggregatieniveau van deze samengevatte jaarrekening zijn hier op toegespitst.

De samengevatte jaarrekening is als volgt tot stand gekomen:

- De balans per 31 december 2018 en staat van baten en lasten over 2018 zijn in de samengevatte jaarrekening integraal overgenomen uit de volledige jaarrekening.
- De volledige jaarrekening is gebaseerd op de Richtlijn voor de jaarverslaggeving voor Fondsenwervende Instellingen (RJ650). In de samengevatte jaarrekening zijn de grondslagen niet weergegeven. Hiervoor wordt verwezen naar de grondslagen zoals beschreven in de gecontroleerde jaarrekening.
- De toelichtingen zijn vereenvoudigd weergegeven, rekening houdend met het beoogde doel van deze samengevatte jaarrekening.

De volledige jaarrekening is te vinden op de [website van het Liliane Fonds](#). De volledige jaarrekening bevat ook de geconsolideerde jaarrekening van het Liliane Fonds en MIVA.

Balans per 31 december 2018 (na resultaatbestemming)

		31-12-2018	31-12-2017
Activa			
materiële vaste activa			
bedrijfsmiddelen		1.695.628	1.730.063
vorderingen	8.546.240		7.248.724
effecten	499.100		446.800
liquide middelen	10.086.290		11.898.295
		19.131.630	19.593.819
totaal activa		20.827.258	21.323.882
Passiva			
reserves en fondsen			
<i>reserves</i>			
continuïteitsreserve	3.000.000		2.800.000
bestemmingsreserves	5.661.581		6.061.723
overige reserves	5.836.239		6.211.130
		14.497.820	15.072.853
<i>fondsen</i>			
bestemmingsfondsen		1.184.915	1.748.676
		15.682.735	16.821.529
voorzieningen		872.000	1.076.000
langlopende schulden		1.738.675	1.839.980
kortlopende schulden		2.533.848	1.586.373
totaal passiva		20.827.258	21.323.882

Staat van Baten en Lasten

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Baten			
baten van particulieren	14.201.580	12.600.000	12.957.931
baten van bedrijven	359.430	520.000	435.437
baten van loterijorganisaties	1.350.000	1.350.000	3.150.000
baten van verbonden organisaties	1.132.698	1.100.000	1.000.695
baten van andere organisaties zonder winststreven	3.810.910	4.580.000	4.478.199
som van de baten	20.854.618	20.150.000	22.022.262
Lasten			
<i>besteed aan doelstellingen</i>			
bestedingen binnen jaarplannen	12.654.404	12.699.428	12.956.539
bestedingen extra aanvragen	3.966.436	4.222.354	4.600.720
voorlichting	1.622.482	1.754.127	1.684.056
	18.243.322	18.675.909	19.241.315
wervingskosten	3.126.901	3.479.764	2.626.707
kosten beheer en administratie	623.780	645.777	568.950
som van de lasten	21.994.003	22.801.450	22.436.972
<i>Saldo voor financiële baten en lasten</i>	-1.139.385	-2.651.450	-414.710
Saldo financiële baten en lasten	591	10.000	13.992
saldo baten en lasten	-1.138.794	-2.641.450	-400.718
bestedingsratio (bestedingen/som der baten)	87,5%	92,7%	87,4%
wervingskosten/som der baten	15,0%	17,3%	11,9%
kosten beheer en administratie/som der lasten	2,8%	2,8%	2,5%

Voorstel saldobestemming 2018

Voorgesteld wordt het saldo van baten en lasten 2018 als volgt te bestemmen:

Saldobestemming (detail)	2018	2017
Toevoeging (+)/onttrekking (-) aan:		
continuïteitsreserve	200.000	400.000
bestemmingsreserve Programma-uitvoering	-100.000	-300.000
bestemmingsreserve Verplichtingen Riet Fonds	-96.000	-105.000
bestemmingsreserve CBR	-204.142	-12.277
overige reserves	-374.891	153.499
bestemmingsfondsen	-563.761	-536.940
	-1.138.794	-400.718

Het voorstel resultaatbestemming is als zodanig in de balans per 31 december 2018 verwerkt.

Financieel resultaat 2018: baten en analyse

Totaal baten	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
baten van particulieren	14.201.580	12.600.000	12.957.931
baten van bedrijven	359.430	520.000	435.437
baten van loterijorganisaties	1.350.000	1.350.000	3.150.000
baten van verbonden organisaties zonder winststreven	1.132.698	1.100.000	1.000.695
baten van andere organisaties zonder winststreven	3.810.910	4.580.000	4.478.199
totaal baten	20.854.618	20.150.000	22.022.262

De totale baten 2018 bedroegen € 20,9 miljoen en kwamen daarmee 5% lager uit dan vorig jaar, maar 3,5 % hoger dan begroot. De daling ten opzichte van 2017 wordt voornamelijk verklaard door de extra toekenning in 2017 van de Nationale

Postcodeloterij van € 1,8 miljoen voor Albinisme in Tanzania. De baten van verbonden organisaties zonder winststreven betreft donatie van Stichting MIVA waarmee Stichting Liliane Fonds met ingang van 2016 een verregaande samenwerking heeft.

Baten van particulieren	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
baten uit donaties en giften	7.252.585	7.500.000	7.065.519
baten uit nalatenschappen	6.948.995	5.100.000	5.892.412
totaal baten van particulieren	14.201.580	12.600.000	12.957.931

De baten uit donaties en giften stegen in 2018 met 2,6% ten opzichte van het jaar ervoor. Het aantal actieve individuele donateurs is in 2018 licht gestegen van 82.725 naar 83.185. De baten, ontvangen uit nalatenschappen (erfstellingen en

legaten), stijgen € 1,1 miljoen (18%) ten opzichte van vorig jaar, en waren 36% hoger dan begroot. Het aantal nieuwe nalatenschappen steeg in 2018 met 4% naar 155, tegen 140 in 2017.

Financieel resultaat 2018: bestedingen en analyse

Besteed aan doelstellingen	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Bestedingen binnen jaarplannen			
uitbesteed werk	11.335.061	11.326.000	11.771.697
toegerekende kosten eigen organisatie	1.319.343	1.373.428	1.184.842
	12.654.404	12.699.428	12.956.539
Bestedingen extra aanvragen			
uitbesteed werk	3.281.959	3.565.000	4.032.558
toegerekende kosten eigen organisatie	684.477	657.354	568.162
	3.966.436	4.222.354	4.600.720
Voorlichting			
directe kosten voorlichting	819.450	930.500	973.811
toegerekende kosten eigen organisatie	803.032	823.627	710.245
	1.622.482	1.754.127	1.684.056
totaal uitbesteed werk	15.436.470	15.821.500	16.778.066
toegerekende kosten eigen organisatie	2.806.852	2.854.409	2.463.249
totaal bestedingen	18.243.322	18.675.909	19.241.315

De totale bestedingen aan de doelstellingen bedroegen in 2018 €18,2 miljoen tegen €19,2 miljoen in 2017, en tegen €18,7 miljoen begroot. De bestedingen aan de programma's en extra aanvragen lagen in 2018 €1,2 miljoen lager dan in 2017. Dit is vooral het gevolg van bestedingen in 2017 voor Albinisme in Tanzania waarvoor we dat jaar via de extra trekking van de Postcodeloterij extra middelen hebben gekregen.

De bestedingen binnen jaarplannen zijn conform begroting. Extra aanvragen waren lager dan begroot. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat in de loop van 2018 een aantal projecten 'on hold' zijn gezet, omdat de inkomsten uit institutionele fondsenwerving waarmee deze gefinancierd zouden worden, in het begin van het jaar nog niet zeker waren. Tevens waren laat in het jaar aanvragen van enkele grote projecten gereed die daardoor eind 2018 en soms begin 2019 zijn goedgekeurd. De bestedingen via extra aanvragen zijn de bestedingen die, na het vaststellen van de jaarplannen, extra kunnen worden toegekend aan SPO's voor het uitvoeren van hun programma's. De SPO's besteden de toegekende gelden direct of indirect

aan de versterking van kinderen met een beperking en het toegankelijk maken van hun omgeving. Daarbij kan het ook gaan om de versterking van partnerorganisaties (PO's), zodat zij beter in staat zijn voor kinderen de juiste steun te organiseren, en om programmamanagement, eveneens een voorwaarde voor een effectieve en efficiënte uitvoering van het programma. In 2018 is (naast de €11,3 miljoen bestedingen binnen de jaarplannen) in totaal €2.558.000 miljoen besteed aan de programma's van de SPO's. Daarnaast is €521.000 besteed aan capaciteitsversterking van de SPO's zelf en €202.000 aan evaluaties en onderzoek. Dit laatste is van belang om ons werk steeds te kunnen blijven verbeteren. Het onderzoek in 2018 betrof het leertraject in samenwerking met het Afrika-Studiecentrum van de universiteit van Leiden naar effectieve strategieën voor lobby en advocacy voor inclusie van mensen met een beperking in de landen waar wij actief zijn.

De bestedingen aan Voorlichting zijn in lijn met vorig jaar en bleven binnen begroting.

Financieel resultaat 2018: kosten eigen organisatie en toelichting lastenverdeling

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

	besteed aan doelstellingen			wervings- kosten	kosten beheer en admini- stratie	totaal werkelijk 2018	totaal begroot 2018	totaal werkelijk 2017
	jaarplannen	extra aanvragen	voorlichting					
lasten								
uitbesteed werk	11.335.061	3.281.959				14.617.020	14.891.000	15.804.255
publiciteit en communicatie			819.450	1.920.934		2.740.385	3.204.500	2.559.599
personeelskosten	1.064.845	547.789	651.185	986.198	465.761	3.715.778	3.620.000	3.048.610
huisvestingskosten	17.335	9.310	10.343	14.970	8.109	60.067	55.000	43.273
kantoor- en algemene kosten	178.176	95.697	106.309	153.863	122.319	656.364	780.950	779.456
afschrijving en rente	58.987	31.681	35.193	50.936	27.591	204.389	250.000	201.778
totaal	12.654.404	3.966.436	1.622.482	3.126.901	623.780	21.994.003	22.801.450	22.436.972

De methode van toerekening wordt toegelicht op pagina 46 van de volledige jaarrekening.

Procentuele verdeling kosten eigen organisatie naar bestemming

	besteed aan doelstellingen			wervings- kosten	kosten beheer en admini- stratie	totaal werkelijk 2018
	jaarplannen	extra aanvragen	voorlichting			
lasten						
personeelskosten	28,7	14,7	17,5%	26,5	12,5	100,0
huisvestingskosten	28,9	15,5	17,2%	24,9	13,5	100,0
kantoor- en algemene kosten	28,9	15,5	17,2%	24,9	13,5	100,0
m.u.v. beheerkosten bank					100,0	100,0
afschrijving en rente	28,9	15,5	17,2%	24,9	13,5	100,0
gemiddelde	28,5	14,8	17,3%	26,0	13,5	100,0

Reserves en fondsen 2018

Het Liliane Fonds is zich ervan bewust dat zijn donateurs verwachten dat gedoneerde middelen vlot en tegelijk gedegen en deugdelijk worden besteed. Het Liliane Fonds onderschrijft deze uitgangspunten. Het Liliane Fonds voldoet op alle aspecten aan de Goede Doelen Nederland-richtlijn Financieel Beheer Goede Doelen die een aanvulling is op de CBF-erkennings-

regeling en de RJ650.

Het Liliane Fonds stelt vooraf de bestemming en de duur van reserves vast. Het handhaven van een toereikende continuïteitsreserve en bestemmingsreserve verplichtingen Riet Fonds hebben daarbij speciale aandacht en prioriteit.

reserves en fondsen

	Stand begin 2018	Bestemming resultaat 2018	Stand ultimo 2018
reserves			
continuïteitsreserve	2.800.000	200.000	3.000.000
bestemmingsreserve Programma-uitvoering	4.800.000	-100.000	4.700.000
bestemmingsfonds 'Verplichtingen Riet Fonds'	274.000	-96.000	178.000
bestemmingsreserve CBR	987.723	-204.142	783.581
overige reserves	6.211.130	-374.891	5.836.239
totaal reserves	15.072.853	-575.033	14.497.820
bestemmingsfondsen	1.748.676	-563.761	1.184.915
totaal reserves en fondsen	16.821.529	-1.138.794	15.682.735

Algemeen

De continuïteitsreserve en de bestemmingsreserve Programma-uitvoering zijn bedoeld om bij derving van inkomsten, de organisatie en het bestedingsniveau binnen een acceptabele

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting is bepaald dat we een daling van 20% van de baten eigen fondsenwerving willen kunnen opvangen voor een periode van 2 jaar. De hoogte van het percentage wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Deze wordt jaarlijks herijkt.

Het totaal van beide reserves wordt voor 2018 gesteld op € 7,7 miljoen, zijnde tweemaal 20% van de voor 2019 begrote inkomsten uit eigen fondsenwerving ad € 19,2 miljoen. Hoe de verdeling tussen de beide reserves tot stand komt, wordt hieronder toegelicht.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is bedoeld om bij derving van inkomsten (de kosten voor) de organisatie binnen een acceptabele periode aan te passen aan deze lagere inkomsten, zodat we het realiseren van onze doelstellingen kunnen continueren. De hoogte van de continuïteitsreserve wordt, in lijn met de berekening in de vorige alinea, voor 2018 gesteld op tweemaal 20% van de kosten eigen werkorganisatie. Voor 2018 wordt deze reserve gesteld op € 3,0 miljoen, zijnde tweemaal 20% van de voor 2019 begrote kosten eigen werkorganisatie ad € 7,3 miljoen. Het Liliane Fonds heeft als norm gesteld dat de continuïteitsreserve maximaal 50% van de kosten van de eigen werk-

organisatie mag bedragen (Goede Doelen Nederland hanteert een norm van 150%).

Bestemmingsreserves

Het Liliane Fonds heeft de wenselijkheid vastgesteld van de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserve Programma-uitvoering

Deze reserve is bedoeld om bij derving van inkomsten het bestedingsniveau in twee jaar geleidelijk te kunnen afbouwen naar het nieuwe (lagere) niveau. We hebben als norm gesteld dat deze bestemmingsreserve niet meer dan 50% van de begrote jaarplannen van de SPO's mag bedragen.

Voor 2018 wordt de reserve bepaald op € 4,7 miljoen, zijnde de resultante van de benodigde totale reserve bij daling van tweemaal 20% van de inkomsten eigen fondsenwerving (€ 7,7 miljoen) en het bedrag dat in dit scenario nodig is voor continuïteitsreserve (€ 3,0 miljoen). De reserve bedraagt daarmee 42% van het begrote bedrag voor bestedingen binnen jaarplannen voor 2018 en blijft daarmee binnen de gestelde norm.

Bestemmingsreserve 'Verplichtingen Riet Fonds'

Uit zorgvuldigheid en voorzichtigheid heeft het Liliane Fonds per ultimo 2012 een bestemmingsreserve 'Verplichtingen Riet Fonds' gevormd. Deze bestemmingsreserve is bedoeld om te allen tijde aan de toekomstige nominale verplichting te kunnen voldoen, conform de overeenkomst met de schenkers (verdere toelichting onder 'Voorzieningen'). Per ultimo 2018 bedraagt deze verplichting € 178.000.

Bestemmingsreserve 'CBR'

Ultimo 2016 heeft het Liliane Fonds een bestemmingsreserve gevormd om te kunnen investeren in capaciteitsversterking, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de programma's bij onze partnerorganisaties in het Zuiden op het specifieke terrein van CBR. Deze kan met name worden verbeterd door te investeren in opleiding van mensen die dagelijks bezig zijn met de uitvoering van deze CBR-programma's. Voor het verder versterken van kennis en praktische vaardigheden is in totaal 1 miljoen euro bestemd. Als gevolg van het succesvol werven voor het grootste CBR-project in 2018 is de onttrekking lager dan verwacht. De komende jaren zal onverminderd worden ingezet op CBR. Ultimo 2018 bedraagt deze bestemmingsreserve € 783.581.

Overige reserves

De overige reserve zal worden besteed in lijn met de doelstelling. In de meerjarenbegroting 2019-2021 is een onttrekking begroot van € 3,7 miljoen.

Bestemmingsfondsen

Het beleid van het Liliane Fonds is erop gericht om het vermogen te besteden in overeenstemming met de bestemming die daaraan is gegeven. Voor giften waaraan door de schenker een specifieke bestemming is gegeven, maar die nog niet volledig zijn besteed aan het einde van het boekjaar, wordt een bestemmingsfonds gevormd. Dit betreft vaak een specifiek project. De looptijd van de bestemmingsfondsen varieert tussen de 1 en 3 jaar.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie heeft begin 2019 plaatsgevonden.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt het Liliane Fonds de 'Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties' van Goede Doelen Nederland. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij het Liliane Fonds vindt plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 460 punten met een maximaal (norm)jaarinkomen van € 135.314 (1 fte/12 mnd). Zoals uit onderstaand overzicht blijkt, blijft

het jaarinkomen van de directeur-bestuurder ruim binnen de geldende maxima. Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximum van € 189.000 per jaar (1 fte/12 mnd). De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn staan bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

Vanaf 1 januari 2016 is de directeur-bestuurder van Stichting Liliane Fonds ook directeur-bestuurder van Stichting MIVA. Hij blijft voor 100% in loondienst van Stichting Liliane Fonds. Zijn salaris wordt conform zijn tijdsbesteding voor 6% doorbelast aan Stichting MIVA.

naam	S.H. Berdenis van Berlekom	C.J. van den Broek
functie	Directeur-bestuurder	Directeur-bestuurder
dienstverband	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd
uren contractueel	40 uur	40 uur
parttime percentage	100%	100%
periode	juni-dec 2018	jan-mei 2018
bezoldiging	2018	2018
brutosalaris	62.135	43.765
brutovakantiegeld (8%)	4.970	3.501
eindejaarsuitkeringen e.d.	geen	geen
variabel salaris	geen	geen
totaal bruto belastbaar jaarinkomen	67.105	47.266

Het bruto belastbaar jaarinkomen blijft ruim binnen de norm van resp. € 78.605 (juni-dec 2018) en € 54.739 (jan-mei 2018).

belastbare vergoedingen/bijtellings	geen	geen
werkgeversdeel pensioenlasten (60%)	7.846	5.602
pensioencompensatie	geen	6.250
overige beloningen op termijn	geen	geen
uitkeringen beëindiging dienstverband	geen	geen
totaal bezoldiging incl. werkgeverslasten	74.951	59.118

De totale bezoldiging blijft ruim binnen de norm van resp. € 110.250 (juni-dec 2018) en € 78.750 (jan-mei 2018).

Het Liliane Fonds verstrekt de directeur-bestuurder géén overwerkvergoeding, representatievergoeding, lease- of bedrijfsauto, lening, voorschotten of garanties. Iedere werknemer inclusief de directeur betaalt 40% van de pensioenpremie zelf.

Controleverklaring van de accountant

dubois + co
REGISTERACCOUNTANTS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Liliane Fonds
te Den Bosch.

Ons oordeel

De samengevatte jaarrekening 2018 (hierna 'de samengevatte jaarrekening') van Stichting Liliane Fonds te Den Bosch is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Stichting Liliane Fonds.

Naar ons oordeel is de bijgesloten samengevatte jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Stichting Liliane Fonds op basis van de grondslagen zoals beschreven op pagina 45.

De samengevatte jaarrekening bestaat uit:

1. de (samengevatte) balans per 31 december 2018;
2. de (samengevatte) staat van baten en lasten over 2018 en;
3. de bijbehorende toelichtingen.

Samengevatte jaarrekening

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties. Het kennismaken van de samengevatte jaarrekening en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Liliane Fonds en onze controleverklaring daarbij.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Stichting Liliane Fonds in onze controleverklaring van 27 juni 2019.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de samengevatte jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de samengevatte jaarrekening op basis van de grondslagen zoals beschreven op pagina 45.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Oranje Nassaulaan 1
1075 AH Amsterdam
Postbus 53028
1007 RA Amsterdam

Telefoon 020 571 23 45
E-mail info@dubois.nl
www.dubois.nl
KvK nummer 34374865

Dubois & Co. Registeraccountants is een maatschap van praktijkvennootschappen. Op alle opdrachten die aan ons kantoor worden verstrekt zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Deze voorwaarden, waarvan de tekst is opgenomen op de website www.dubois.nl, bevatten een aansprakelijkheidsbeperking.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Amsterdam, 27 juni 2019

Dubois & Co. Registeraccountants

Origineel getekend door:
A.P. Buteijn RA en R.W.J. Bruinooge RA

Ontwerp Studio Nieuwhof, Eindhoven

Ontwerp infographic pagina 16-17 en open de wereld-kaart pagina 41 Oranje Boven, 's-Hertogenbosch

Druk Dekkers van Gerwen, 's-Hertogenbosch

Stichting Liliane Fonds

Havensingel 26
5211 TX 's-Hertogenbosch

Telefoon +31 (0) 73 518 94 20

Fax +31 (0) 73 518 94 21

E-mail voorlichting@lilianefonds.nl

IBAN NL08 RABO 0303 0800 00

Websites

www.lilianefonds.nl

www.lilianefonds.org

